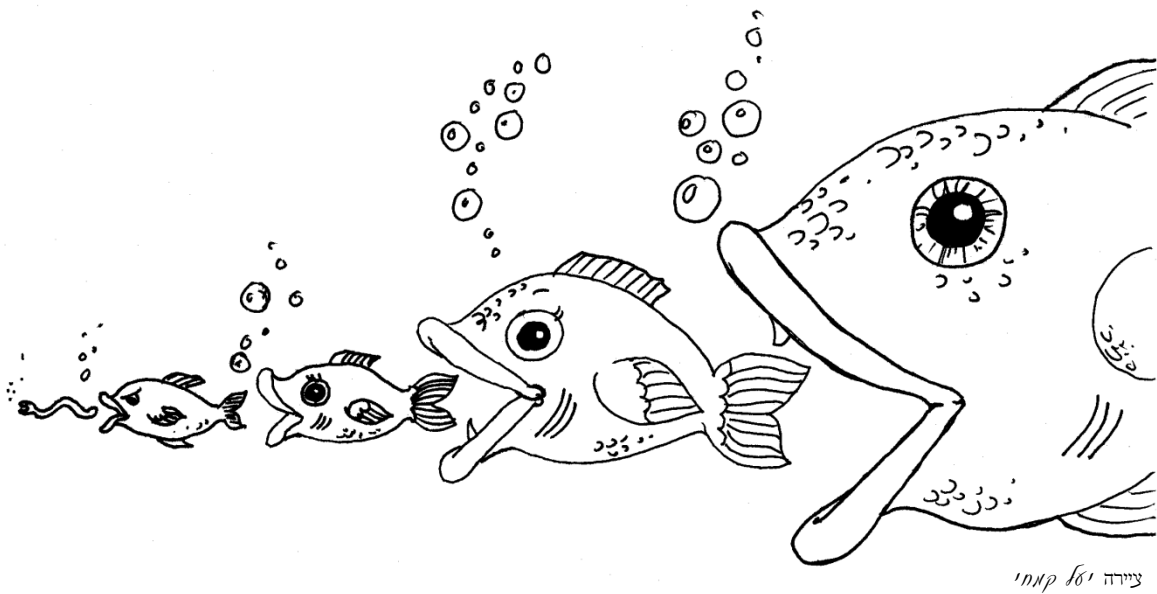

אוצר המילים והמשמעים

מבחינות הבגרות

שאלון א

לאזה ישלח

www.bagrut11.com

אוצר המילים והמשמעים – 1

12. בשורות 6-7 בטקסט א כתוב :

"את הפעילות הגופנית יש לשלב באורח חיים בריא."

העתק/העתיקי למחברתך את התשובה הנכונה : (2 נק')

פירוש הצירוף "אורח חיים" הוא :

א. ארוחה בריאה ב. אורח בריא ג. חיים ארוכים ד. דרך חיים

13. בשורות 1-2 בטקסט א כתוב :

"מחקרים רבים עומדים על תרומתה לאיכות חייו של האדם ולאריכותם."

העתק/העתיקי למחברתך את התשובה הנכונה : (2 נק')

את פירוש המילה ניתן לחפש במילון בערך :

א. ולאריכות ב. לאריכותם ג. לאריכות ד. אריכות

14. בטקסט א בשורה 18 כתוב :

"ואכן הוכיח המחקר שקיים קשר הדוק בין כושר גופני לתחלואה."

לפניך הערך "תחלואה" כפי שהוא מופיע במילון :

תחלואה¹, תחלואה² (נ') [מן תחלוא] ¹.1 שְׁעוֹר

ההתפשטות של מחלה או של מחלות שונות באזור

מסוּגָם ובזמן מסוּגָם : התחלואה עלתה בימים

האחרונים, ביחוד בין הילדים . מחלקת הבריאות

נקטה אמצעים לצמצום התחלואה . ².2 תחלואה,

מחלה : "נסוף חזק – אלי תחלואה" (הנגיד, דיוואן

99). – [תחלואת- ; תחלואת-]

א. איזה מבין הפירושים האלה מתאים למשפט בטקסט א בשורה 18? (2 נק')

ב. להלן חלק מהקיצורים הרשומים בטבלת הקיצורים והסימנים של המילון :

ז' = זכר, זו"נ = זכר ונקבה, ז"י = זכר יחיד, ז"ר = זכר רבים, נ' = נקבה, נ"ר = נקבה רבות,
פ' = פועל, ש"ע = שם עצם, ר' = ריבוי, ת' = תואר, ח = עברית חדשה, ב = ימי הביניים.

כתוב/כתבי במחברתך 3 פרטים לשוניים שאפשר ללמוד על השם "תחלואה"

מתוך הערך במילון ומטבלת הקיצורים והסימנים. (3 נק')

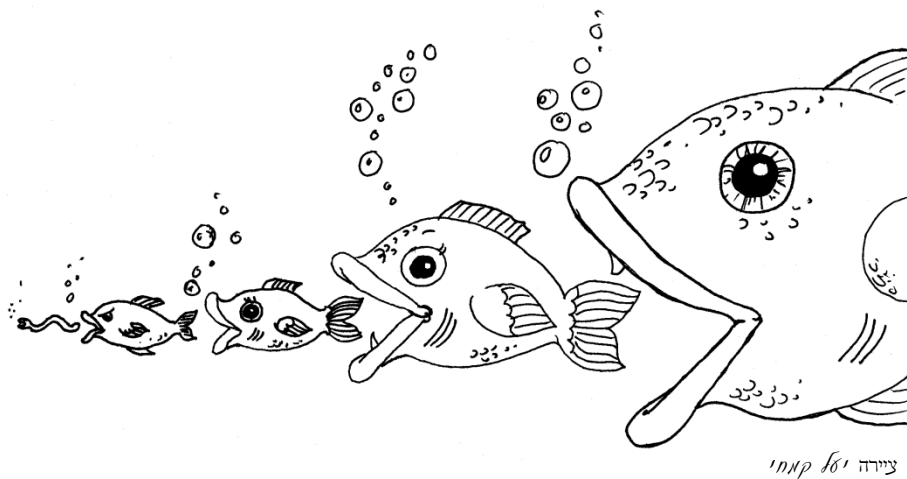
16. בשני הטקסטים נעשה שימוש בשדה סמנטי של בריאות ובשדה סמנטי של ספורט.

א. העתק/העתיקי למחברתך 2 מילים משני הטקסטים מכל אחד משני השדות הסמנטיים הללו.
(סה"כ- 4 מילים) (2 נק')

ב. הסבר/הסבירי בקצרה, מדוע השתמשו כותבי הטקסטים ב-2 שדות סמנטיים אלה. (4 נק')

ג. 1) באיזה אמצעי לשוני השתמש כותב טקסט ב במשפט האחרון בשורה 15 :
"לסיכום ניתן לומר, שמי שחייו יקרים לו, חייב להתמיד בפעילות גופנית." (1 נק')

2) העתק/העתיקי למחברתך את שתי המילים המדגימות אמצעי לשוני זה. (1 נק')

אוצר המילים והמשמעים – 2

10. במאמר נזכרת המילה "מופת" (שורה 7).

"צפיפות האוכלוסין ביפן דומה לזו שבהודו, אבל יפן מצטיירת כמופת, והודו – כאזהרה".

לפניך הערך **מופת** הלקוח משני מילונים: מילון אבן-שושן (2003) ומילון רב-מילים (1997).

קרא את ההגדרות של ערך זה, וענה על שלושת הסעיפים א-ג שאחריהן.

מילון אבן-שושן

מוֹפֵת ד' (המקור אינו ברור) 1. פֶּלֶא, נֶס, מַעֲשֶׂה שֶׁלֹּא כְדֻרָּךְ הִשָּׁכַע: "וְהִרְבֵּיתִי אֶת־אֹתֹתִי וְאֶת־מוֹפְתֵי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם" (שמות 13). "וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עָשׂוּ אֶת־כָּל־הַמּוֹפְתִים הָאֵלֶּה לְפָנֵי פַרְעֹה" (שמות 14). 2. דְּגֻמָּה, מָשָׁל: "וְהָיָה כִּדְּ לְאוֹת וּלְמוֹפֵת, וּבְזֶרַעַךְ עֲדֵעֹלָם" (דברים 32). "עָשָׂה לָךְ כְּלִי גֹלָה וְגֹלָה יוֹמָם לְעֵינֵיהֶם... כִּי־מוֹפֵת נִתְּתִיךָ לְבֵית יִשְׂרָאֵל" (יחזקאל 1-2). "חֲדַשׁ אוֹת וּשְׁנֵה מוֹפֵת" (בן סירא 10). 3. רֶאִיָּה, הוֹכָחָה: "וְאִמְנָם יִדְעֻנוּ, אִם עַל צֶד הַקִּבְלָה וְאִם עַל צֶד הַמוֹפֵת מִפִּי הַחֲכָמִים" (אלבו, העיקרים 85). "הָאֵין זֶה מוֹפֵת בְּרוּר כִּי לֹא חֲלוּם חֲלָמָנוּ?" (אחד העם, יא). – [מוֹפֵת, מוֹפְתֶךָ, מוֹפְתִים, מוֹפְתֵי־]

מילון רב-מילים

מופת מופת שם ז'

1. אדם, פעולה או אופן התנהגות הנחשבים מושלמים וראויים לשמש מקור לחיקוי; דוגמה שמן הראוי לחקותה. תלמיד זה יכול לשמש מופת בחריצותו ובשקידתו, כדאי לכולכם לנהוג כמוהו. 2. נס או מעשה פלא המשמש אות וסימן לרצונו ולכוחו של אלוהים או לאמיתותה של נבואה; כינוי, בעיקר בספרות החסידית, למעשה נס ופלא שעושה ה'צדיק'. המופתים שעשו משה ואהרן לא שכנעו את פרעה להוציא את בני ישראל ממצרים. ● "בחבורה של חסידים סיפרו על מופתים של רבנים" (דרוויאנוב). [מופתים]

א. הבא מכל מילון את ההגדרה המתאימה למילה "מופת" הנזכרת במאמר. (2 נקודות)

ב. מבין ההגדרות (משני המילונים) למילה "מופת" העתק למחברתך הגדרה אחת שהיא מילה נרדפת (מילה אחת), והגדרה אחת שהיא הכללה והבחנה (הגדרה "קלסית"). (3 נקודות)

ג. עיין בערך "מופת" בשני המילונים, וציין הבדלים בין המילונים בשניים מן ההיבטים האלה: סדר ההגדרות, מקור המובאות, הפרטים הדקדוקיים. (תוכל לערוך את הדברים בטבלה). (4 נקודות)

11. א. "ההתנהגות הזהירה וה**כבושה** של היפני" (שורה 29).

לפניך ארבעה פירושים למילה **כבושה**, על פי המילונים.

בחר במשמעות המתאימה להקשר במאמר וה**עתק** אותה למחברתך. (נקודה אחת)

(1) לכודה, משועבדת

(2) לחוצה, דחושה

(3) דרוכה, סלולה

(4) עצורה, מאופקת

ב. "שכנינו פיתחו **גינונים**" (שורה 35).

מהי המשמעות של המילה **גינונים**?

(1) דרכי התגוננות מפני צפיפות אוכלוסייה

(2) כללי נימוס המקובלים בחברה מסוימת

(3) פעולות להגנה עצמית

(4) דרכים למניעת אלימות

בחר בתשובה הנכונה וה**עתק** אותה למחברתך. (נקודה אחת)

12. נרדפות וניגודי משמעות

א. לפניך ארבעה ביטויים מן המאמר. בחר ב**שלושה** מהם, והמר אותם במילים

שמשמעותן **דומה**. (6 נקודות)

— מהלך אימים (שורה 6)

— בואכה טוקיו (שורה 32)

— מְכַלִּים את זעמם (שורה 33)

— אורך רוח (שורה 37)

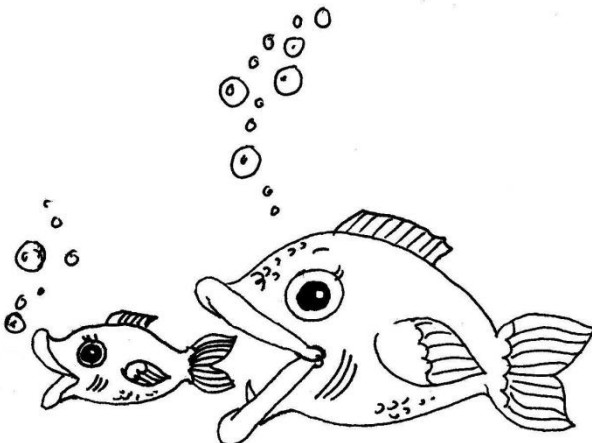
ב. לפניך שלושה ביטויים מן המאמר. בחר ב**שניים** מהם, והמר את המסומן בקו במילים

שמשמעותן **מנוגדת**. (4 נקודות)

— ממדיה ה**צנועים** (שורה 18)

— ב**מהלך** דורות רבים (שורה 26)

— לטבענו [...] ה**סוער** (שורה 38)

אוצר המילים והמשמעים – 3

8. במאמר נזכרת המילה "תפיסה" (שורה 10). לפניך הערך תפס ממילון אבן שושן (2003). קרא את הערך, וענה על הסעיפים א-ד שאחריו.

תפס [צורת משנה במקרא: תפש; ארמית: תפס, תפש]

~ פעל **תפס** ^ח פ"י 1^ח. תפש, אחז, לכד, החזיק: "יום שתפסה בו רומי מלכות" (עבודה זרה ח:). הקהל תפס את המקומות באולם. הצבא תפס עמדות חדשות. תפסו את הגנב! 2^ח. נקט, השתמש ב: "תפס לשון אחרון" (בבא מציעא קב:). "תפסה תורה לשון מלך" (סנהדרין סד:). 3^ח. קל, קבל תקף: "אין קדושין תופסין בתיבי לארין" (יבמות י:). 4^ח. מלא קלל (במקום או בזמן): השליח תפס את מחצית החדר. ההרצאה תפסה את רב זמנה של האספה. 5^ח. [בהשאלה] השיג בשקלו, עמד על-, הבין: לא תפסתי את פונת דבריך. התלמיד תפס היטב את באורי המורה. 6^ח. השיג, בקר: "בין שאמר 'נברך' בין שאמר 'ברוך', אין תופסין אותו על כך" (ירושלמי ברכות יא ב-ג). 7^ח. הפתיע משהו כשהוא עושה דבר-מה: תפס אותו מעתיק בבחינה. 8^ח. השיג משהו כדי לדבר אתו: תפס אותו ברגע האחרון לפני עלייתו לאוטובוס. – [לתפס את-, תופס, תפוס, יתפס תפס:]

- א. ציין מתוך הערך את ההגדרה המתאימה לשם הפעולה "תפיסה" הנזכר במאמר: הטפרים בנויים לתפיסת הטרף ולדריסתו. (על פי שורות 9-10) (נקודה אחת)

- ב. לפניך משפטים ובהם מילים מודגשות מהשורש ת-פ-ס. העתק למחברתך את המילים המודגשות, וכתוב ליד כל אחת מהן לאיזו הגדרה מן הערך היא מתאימה. (4 נקודות)
- תלמיד זה הוא בעל תְּפִיסָה מהירה.
 - לאן נעלמת? לא תְּפִסְתִּי אותך כל היום.
 - חוק זה אינו תוֹפֵס כשמדובר בקטינים.
 - השורות הראשונות באולם כבר תְּפוּסוֹת.

- ג. ציין את שני רובדי הלשון שמהם לקוחות הדוגמאות בערך תפס שבמילון אבן-שושן. (2 נקודות)

- ד. במילון אבן שושן מתועד גם הערך תפש. לפניך השורה הראשונה מערך זה:

תפש [כתיב מקראי מקביל לכתיב המאוחר יותר: תפס; ארמית: תפס]

כיצד מוסבר במילון ההבדל בכתיב בין תפס לתפש? (2 נקודות)

9. א. "העופות הדורסים **ניחנים**, כנראה, בראייה החדה ביותר בעולם החי." (שורה 13 במאמר)

המילה **ניחנים** פירושה: מרגישים / מתברכים / מוגבלים / מפורסמים.
העתק למחברתך את התשובה הנכונה. (נקודה אחת)

ב. "גידולם ואילופם [של העופות הדורסים] **אסורים בתכלית**." (שורות 25-26 במאמר)

המילה **בתכלית** פירושה: ללא סיבה / למען מטרה / בהחלט / זמנית.
העתק למחברתך את התשובה הנכונה. (נקודה אחת)

10. לפניך שלוש מילים מן השורש ע-צ-מ הלקוחות מהמאמר. שתיים מהן נובעות ממקור אחד

וקרובות במשמעות, ואילו המילה השלישית נובעת ממקור אחר.

— הקדמונים התרשמו **מעוצמתם** של העופות הדורסים. (על פי שורות 4-5)

— "... בזמן שהם **עצמם** עפים במהירות." (שורות 19-20)

— "קניהן **העצומים** שעל צמרות עצי השיטה נראו למרחוק." (שורות 34-35)

מה הן שתי המילים הנובעות ממקור אחד, ומהי המשמעות ה**משותפת** לשתיהן? (2 נקודות)

11. נרדפות וניגודי משמעות

א. לפניך שלוש קבוצות, (1)-(3), של מילים נרדפות (או קרובות במשמעותן), ובכל קבוצה

יש מילה יוצאת דופן.

בכל קבוצה מצא את המילה ה**יוצאת דופן**, והעתק אותה למחברתך. (6 נקודות)

(1) דאייה, תעופה, ריחוף, צניחה

(2) מטריד, מציק, מזיק, מפריע

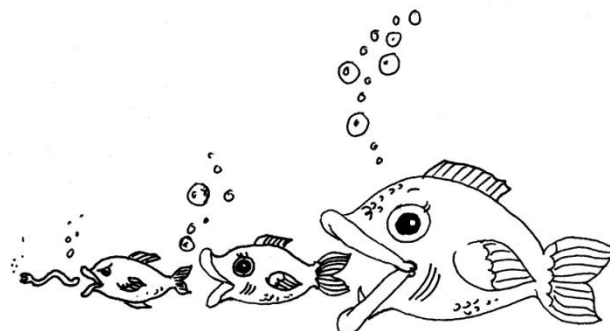
(3) צפה, זיהה, ראה, הסתכל

ב. לפניך שני משפטים (1)-(2), ובכל משפט יש מילה מודגשת.

כתוב מילה **מנוגדת** ל**כל אחת** מן המילים המודגשות. (2 נקודות)

(1) ספורט הצייד בעזרת עופות דורסים **נפוץ** עד ימינו. (על פי שורות 23-24 במאמר)

(2) הרעלה **חמורה** נגרמה לעופות הדורסים. (על פי שורה 39 במאמר)

אוצר המילים והמשמעים - 4

פירושי מילים

12. א. "שיעור זה של העוסקים בפעילות גופנית גבוה במיוחד" (שורה 18).

לפניך ארבעה פירושים למילה **שיעור**.

העתק למחברתך את הפירוש המתאים להקשר במאמר. (נקודה אחת)

(1) שעת לימודים

(2) לקח, מוסר השכל

(3) מידה, כמות, גודל

(4) השערה, הנחה

ב. "חשוב... לעודד את הציבור הישראלי לעסוק בפעילות גופנית, כחלק מאורח חיים בריא."

(שורות 32-33)

לפניך ארבעה פירושים לצירוף **אורח חיים**.

העתק למחברתך את הפירוש המתאים להקשר במאמר. (נקודה אחת)

(1) משך חיים

(2) דרך חיים

(3) איכות חיים

(4) רמת חיים

13. נרדפות וניגודי משמעות

א. לפניך ארבעה צירופים ומשפטים הלקוחים מן המאמר, ובכל אחד מילה מודגשת בקו.

בחר בשלושה מהם, והמר כל מילה מודגשת במילה שמשמעותה **דומה**. (3 נקודות)

— ברכות השחייה ה**נמוות** אנשים (שורות 6-7)

— קו**מץ** משוגעים לדבר (שורה 10)

— בקר**ב** האוכלוסייה (שורות 15-16)

— נשא**בו** מתרבות המזרח הרחוק (שורה 45)

ב. לפניך שלושה צירופים הלקוחים מן המאמר, ובכל אחד מילה מודגשת בקו.

בחר בשניים מהם, והמר כל מילה מודגשת במילה שמשמעותה **מנוגדת**. (2 נקודות)

— פעילות ספורטיבית **שכיחה** (שורה 21)

— מאמץ גופני **מתנן** (שורה 50)

— מחקר **מקיף** (שורה 54)

14. א. בשורה 10 כתוב: "משוגעים לדבר".

באיזו מילה או צירוף מילים אפשר להמיר את הביטוי **משוגעים לדבר**? (2 נקודות)

ב. למילה "משוגע" יש לפעמים משמעות נלווית (קונוטציה).

לפניך ארבעה משפטים, ובהם המילה "משוגע".

מבין המשפטים האלה, ציין דוגמה אחת שבה יש למילה "משוגע" קונוטציה **חיובית**.

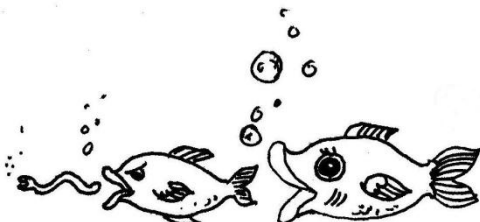
ודוגמה אחת שבה יש למילה קונוטציה **שלילית**. (2 נקודות)

— הוא **משוגע** על הנכדים שלו.

— **משוגעים**, הנמיכו את הרדיו.

— פחד לנסוע אֵתו, הוא נוהג כמו **משוגע**.

— עשינו חיים **משוגעים** בקיץ.

15. בשורה 29 במאמר מוזכר "עיצוב הגוף".

לפניך ערכים הקשורים לפועל עֲצַב, הלקוחים משלושה מילונים.
קרא את הערכים, וענה על הסעיפים א-ג שאחריהם.

מילון אבן-שושן

א. **עצב** [ארמית: עֲצִיב; ערבית: عَصَب כעס, התקצף]

~ פֻּעַל **עֲצַב** פִּי גֵרַם צָעַר, צָעַר, הִכְעִיס וְהִרְגִּיז: "וְהִמָּה מְרוֹ
וְעֲצָבוֹ אֶת־רוּחַ קָדְשׁוֹ" (ישעיה סג י). – [לְעֲצַב אֶת־, מְעַצֵּב,
יְעַצֵּב]

ב. **עצב** [השוו ערבית: عَصَب חתך, גזר]

~ פֻּעַל **עֲצַב** פִּי צָר צוֹרָה, עָבַד, שָׁנָה תְּכֵנִית, גִּבֵּשׁ: "יִדְיָ
עֲצָבוֹנִי וַיַּעֲשֵׂנוּנִי" (איוב י ח). "וְאֵין מְעַצְבִּין (בְּשִׁפְת) אֶת
(עֲצָמוֹתָיו שֶׁל) הַקָּטָן" (שבת כו ו). [ובהשאלה:] הַסּוֹפֵר עֲצַב
דְּמוּת מְעִינָת בְּסִפּוּרָו. הַמְחַנֵּף מְשַׁתְּדֵל לְעַצֵּב אֶת אָפָיו שֶׁל
חֲנִיקָיו. – [לְעַצֵּב אֶת־, מְעַצֵּב, יְעַצֵּב]

מילון ההווה

מְעַצֵּב [מְעַצֵּבֶת; עִיצָב, יְעַצֵּב, לְעַצֵּב] נותן צורה; מְעַבֵּד
לפי תבנית מסוימת; מְגַבֵּשׁ; **מְעַצֵּב פְּנִים** מומחה
לקביעת צורה של דירה (חלוקתה, ריהוטה וכד')
<עצב>

א. בכל אחד משני המילונים **אבן-שושן** ו**רב-מילים** מובאים שני פירושים לפועל עֲצַב.

בין שני הפירושים בכל מילון יכול להתקיים יחס הומונימי* או יחס פוליסמי**.

העתק למחברתך את המשפט שהנאמר בו מבטא את היחס הנכון בין הפירושים

בכל אחד משני מילונים אלה. (3 נקודות)

(1) היחס בין שני הפירושים במילון אבן-שושן הוא יחס פוליסמי, ואילו היחס בין שני

הפירושים במילון רב-מילים הוא יחס הומונימי.

(2) היחס בין שני הפירושים במילון אבן-שושן הוא יחס הומונימי, ואילו היחס בין שני

הפירושים במילון רב-מילים הוא יחס פוליסמי.

(3) היחס בין שני הפירושים בשני המילונים הוא יחס הומונימי.

(4) היחס בין שני הפירושים בשני המילונים הוא יחס פוליסמי.

ב. איזה פירוש מובא במילון אבן-שושן ואיננו מובא בשני המילונים האחרים? מדוע?

(3 נקודות)

ג. השווה את הערך **ממילון ההווה** לערך **מאתר** המילונים האחרים: אבן-שושן או רב-מילים,

על פי שתי בחינות (הצגת הערך, פרטים דקדוקיים, דוגמאות וכדומה).

(4 נקודות)

מילון רב-מילים

עיצב עֲצַב פ' פיעל

1. עיבד, גיבש או נתן צורה; שיווה מראה, סגגון,

צביון או אופי. הנגר עיצב את הרהיטים בסגנון עתיק.

● הסופר עיצב את דמותו של הגיבור כגבר שרירי, חסון

ואמיץ. 2. קבע או הכריע את התפתחותה של

תופעה מסוימת; השפיע השפעה מכרעת על

אופן השתלשלותו של מצב עניינים מסוים.

השקפת העולם היוונית הקדומה עיצבה את המחשבה

המערבית המודרנית. [לְעַצֵּב, עֲצָבְתִּי, מְעַצֵּב, אֲעַצֵּב,

עֲצָבוּ; ע.צ.ב.]

Ⓢ הִתְעַצֵּב, הִתְעַצְּבוּת, מְעַצֵּב, מְעַצֵּב (מעוצב), עֲצַב

(עוצב), עֲצַב (עיצב), עֲצוּב (עיצוב)

אוצר המילים והמשמעים – 5

11. פירושי מילים

בסעיפים א-ג, העתק את הפירוש המתאים ביותר למילה המודגשת (לכל סעיף – 2 נקודות).

א. מחקר שנערך לאחרונה בישראל אמד את הנזק הכלכלי הנובע מגודש התנועה בארץ בשני מיליארד ש"ח בשנה.

(1) תיאר (2) כלל (3) העריך (4) בדק

ב. נהוג להבחין בין שתי צורות של גודש תנועה: גודש שגרתי, המתקיים כמעט מדי יום במקומות קבועים, וגודש אקראי, הנובע מסתימת נתיב בשל תקלה בכלי רכב...

(1) ויכוח (2) נושא (3) שיקול דעת (4) מפגע

ג. הסתירה בין יעדים אלה מעוררת פולמוס ציבורי.

(1) ויכוח (2) נושא (3) שיקול דעת (4) מפגע

12. ניגודי משמעות

לפניך ארבע מילים א-ד הלקוחות מן המאמר:

א. **נפוצות** (שורה 1): "אני תקוע בפקק" – זו אחת ההצהרות הנפוצות ביותר...

ב. **הקלה** (שורה 40): השיפורים בתחבורה הציבורית כוללים... הקלת המעבר בין קווים שונים...

ג. **הוזלה** (שורה 41): ...שמירה על ביטחון הנוסעים והוזלת עלות הנסיעה.

ד. **לצמצם** (שורה 45): ...מערכת בקרה המאפשרת לצמצם את הרווחים בין המכוניות...

העתק את המילים (שים לב למשמעותן במאמר), וכתוב ליד כל אחת מהן מילה שמשמעותה

מנוגדת. (4 נקודות)

13. על [אי] זרימת התנועה ועל חילוף פקקים (כותרת משנה).

ציין אילו שמות מן השמות שלפניך מקובל לצרף אל שם הפעולה **חילוף**:

(1) כבישים (2) עצמות (3) נפגעים (4) רגשות (5) רגליים

(4 נקודות)

14. ייצור המוני (שורה 26)

א. העתק את הפירוש המתאים ביותר לצירוף זה, בהקשר של הטקסט. (2 נקודות)

(1) ייצור פשוט

(2) ייצור לרבים

(3) ייצור מצומצם

(4) ייצור זול

ב. לשם התואר **המוני** יש לפעמים משמעות נלווית (קונוטציה) שלילית.

העתק את הצירופים שבהם יש למילה **המוני** קונוטציה שלילית. (2 נקודות)

— ביטוי המוני

— מבצע חיסון המוני

— לבוש המוני

— גל הגירה המוני

אוצר המילים והמשמעים – 6

15. רכב הנוסע בנתיב שמאלי באטיות יוצר לעתים תור ארוך של כלי רכב (שורות 22-23).

לפניך הערך **נתיב** כפי שהוא מוצג בשני מילונים.

קרא את הערך בכל מילון, וענה על הסעיפים א-ג.

מילון אבן שושן (מהדורת 2003)

מילון רב מילים

נתיב נתיב שם ז'

1. דרך, שביל, משעול או מסלול, ובייחוד כאלה שנכבשו ברגלי הצועדים; קו נסיעה, הליכה, מעוף וכד' שהותווה בדרך כלשהי במהלך התנועה של משהו או של משהו. הגשש עלה על נתיב הבריחה של המחבלים. • הצפרים עקבו בדריכות אחר נתיב מעופו של הנשר. 2. כל אחד מן המסלולים המקבילים המסומנים בכביש והמיועדים לתנועתם של כלי רכב בכיוון אחד. הנהגים מתבקשים לנסוע בנתיב הימני של הכביש ולהשתמש בנתיב השמאלי רק לצורך עקיפה או פנייה שמאלה. 3. קו או מסלול שנקבע והוגדר היטב, המיועד לתנועה של כלי תחבורה או של כוח צבאי באוויר, בים וביבשה בדרכם ליעד מסוים. בעקבות חידוש היחסים עם פולין נקבע נתיב תעופה לתנועת מטוסים בין שתי המדינות. 4. אורח חיים, דרך התנהגות; כיוון או מסלול של חיים, של פעילות וכד'. הוא צועד בנתיב האמונה בעקבות הוריו האדוקים. [נתיבים; נתיב].

נתיב ז' [אונריתית: נתיב; ראו גם נתיב] 1. שביל, דרך; "טמון בארץ חבלו ומלכדתו עלי נתיב" (איוב יח י). "נתיב לא ידעו עיט ולא שפפתו עין איה" (איוב כח ז). 2. [בהשאלה] כוון, ארוח מוסר: "הדריכני בנתיב מצותיך" (תהילים קיט לה). "ובנתיב יראתך נחני" (יהודה הלוי, אלוהים שיתרחק). "וסללה נתיב חיים עד בית הישיבה" (ביאליק, המחסיד). 3. מנהג, נהג, חק הקבוע בשבוע: "נתיב הוא מששש ימי בראשית, רבים שותו – רבים ישתו, כמשתה ראשונים כך משתה אחרונים" (כתובות ח:). 4. קו תחבורה שנקבע לתנועה ביבשה, בים או באויר: נתיבי אויר ישראל-הולנד. נתיב רכבת. נתיב אופנים בצדי הכביש. 5. [בכבישים] רצועה בכביש המסמנת בקו לכוון מרסק והמיעדת לתנועת טור אחד של מכוניות. בכביש רחב מסמנים בקני ארץ מרסקים נתיבים אחדים זה בצד זה. הנהגים נדרשים לנסע בדרך כלל בנתיב הימני, ולהשתמש בנתיב השמאלי לצורך עקיפה בלבד. – [נתיב, נתיבים, נתיבי].

א. מכל מילון, העתק למחברתך את הפירוש המתאים ביותר למילה **נתיב**, לפי ההקשר של

מילה זו במאמר. (3 נקודות)

ב. עיין בפירוש 1 ובפירוש 4 במילון אבן שושן.

(1) מבין שני הפירושים, העתק למחברתך את הפירוש שהוא על דרך ההגדרה (הקלסית).

(נקודה אחת)

(2) כיצד באים לידי ביטוי מאפייני ההגדרה (הקלסית) בפירוש שבחרת?

(2 נקודות)

ג. בשני המילונים היחס בין ההגדרות הוא **פוליסמי**.

על איזה מהמשפטים שלפניך אפשר לבסס טענה זו? (2 נקודות)

(1) בשני המילונים כלולים פרטים דקדוקיים.

(2) בשני המילונים סדר הפירושים הוא על פי שכיחותם בשפה.

(3) בשני המילונים מובאות כמה דוגמאות להמחשה.

(4) בשני המילונים כל הפירושים מופיעים תחת אותו ערך מילוני.

אוצר המילים והמשמעים – 7

9. המילה "גבול" שבכותרת המאמר "גבול היכולת האנושית בספורט" חוזרת פעמים אחדות במאמר (למשל בשורות 9, 10, 41).

לפניך הערך **גבול**, כפי שהוא מוצג במילון אבן-שושן (2003) ובמילון ההווה. קרא את שני הערכים, וענה על הסעיפים א-ד שאחריהם.

מילון אבן-שושן

מילון ההווה

גָּבּוּל [ז'; גבולות] קו המבדיל בין דבר לדבר, כגון: גבול המדינה, גבול הנורמליות; (בהרחבה) השטח שבתוך הגבולות; מכאן: גבולי שעל הגבול; **בלי גבול** מרובה מאוד <גבל>

גָּבּוּל ד' [ראו א. גבל] 1. קו מִבְדִּיל בֵּין מָקוֹם לְמָקוֹם – בֵּין שָׂדֶה לְשָׂדֶה, בֵּין עִיר לְעִיר, בֵּין אֶרֶץ לְאֶרֶץ וְכוּמָה: "זֹאת תְּהִיָּה לְכֶם הָאָרֶץ לְגְבֻלְתֶּיהָ סָבִיב" (במדבר לד יב). "שָׁמַתִּי חוּל גָּבּוּל לָיִם" (ירמיה ח כב). "עֲרוּגָה... הִיָּה לָהּ גָּבּוּל גָּבוּהַ טַפָּח" (כלאים ג א). אֵילַת הַיָּא בְּגָבוּלָהּ הַדְּרוּמִי שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. סִכְסוּכֵי גָבוּלוֹת בֵּין מְדִינֹת. [ובחשאלה:] "כִּי גָבוּל הַשָּׂכֵל עָבְרָתָהּ, כְּאִשֶּׁר מַחֲסוֹם עַל פִּיָּה לֹא שָׁמַרְתָּ" (הרומי, טו 278). 2. תְּחוּם, שְׂטַח הָאָרֶץ שֶׁבְּתוֹךְ הַגָּבוּלוֹת: "וְשָׁבוּ כְּנִים לְגָבוּלָם" (ירמיה לא טו). "וַיִּבְקְשׂוּ... בְּכָל גָּבוּל יִשְׂרָאֵל" (מלכים א א ג). "וַיִּקְבְּרוּ אוֹתוֹ בְּגָבוּל נַחֲלָתוֹ" (שופטים כ ט). 3. קֶץ, סוּף: "וְגַם יֵאֱשָׁרוּ הַצַּדִּיק מִצָּא גָבוּל תַּחֲיוֹ בְּמִלְחָמָה" (יוסיפון, כה). 4. זְמַן הַמְּשָׁשׁ מֵעַבְרָה בֵּין שְׁתֵּי תְּקִיפּוֹת: "גָּבוּל יֵשׁ לָהּ – פְּחוּתָהּ מִבֶּת ג' שָׁנִים נִעְקְרָתָהּ, בֶּת ג' שָׁנִים אֵינָה נִעְקְרָתָה" (עבודה זרה כד). גֵּיל 12-13 הוּא הַגָּבוּל בֵּין הַיְלָדוֹת לְרֵאשִׁית הַבְּגָרוֹת. – [גָּבוּל, גָּבוּלִים, גָּבוּלִי, גַּם גָּבוּלוֹת]

א. הבא ממילון אבן-שושן הגדרה אחת למילה "גבול", שהיא על דרך הנרדפות. (2 נקודות)

ב. צורת הריבוי של המילה "גבול" הנהוגה כיום היא "גבולות". מדוע נזכרות במילון אבן-שושן שתי צורות הריבוי: "גבולות" ו"גבולים"? (2 נקודות)

ג. במילון ההווה מובאים שני צירופים להדגמת השימוש במילה "גבול":
גבול המדינה, גבול הנורמליות.
לכל דוגמה ממילון ההווה הבא דוגמה מקבילה במשמעותה ממילון אבן-שושן, והעתק אותה. (2 נקודות)

ד. לפניך שני משפטים, ובהם הביטוי "עבר את הגבול":

I החייל עבר את הגבול וחדר לשטח האויב.

II העיתונאי עבר את גבול הטעם הטוב במאמרו האחרון.

מבין המשפטים (1)-(3), בחר במשפט שהנאמר בו נכון, והעתק אותו למחברתך.
(2 נקודות)

(1) הביטוי "עבר את הגבול" במשפט I הוא מן השפה היום-יומית, ואילו במשפט II הוא מן השפה המליצית.

(2) משמעות הביטוי "עבר את הגבול" במשפט I היא מוחשית, ואילו במשפט II משמעותו מושאלת.

(3) משמעות הביטוי "עבר את הגבול" במשפט I מנוגדת למשמעותו במשפט II.

10. לפניך זוג מילים: נדיר - שכיח

מבין זוגות המילים שלהלן, העתק למחברתך את הזוגות שהיחס ביניהם המילים בהם הוא כמו היחס בין המילים נדיר - שכיח. (4 נקודות)

— אָסור - פָּסול

— חָרָד - חושש

— מְאֵמֶת - מפרך

— רגוע - נָשָׁלוּ

— מזערי - מרבי

11. "כל עוד המאמן והספורטאי נחושים בדעתם..." (שורה 59 במאמר).

מה פירוש הביטוי "נחוש בדעתו"?

העתק למחברתך את התשובה הנכונה. (2 נקודות)

(1) מנחש את העתיד

(2) ספקן

(3) מביע את חששו

(4) החלטי

12. מהי המשמעות של הביטוי "אתגר בר-הישג" (שורה 60)?

העתק למחברתך את התשובה הנכונה. (3 נקודות)

(1) בקשה בלתי אפשרית להשגה.

(2) משימה שקל להתמודד עמה.

(3) יעד שלא ניתן להגיע אליו.

(4) מטרה לא קלה, אך ניתנת להשגה.

13. בשורה 25 כתוב: "הגדלה של המשאבים המופנים מתקציב המדינה לתחום הספורט".

באיזה מהמשפטים (1)-(4) שלפניך משמעות המילה **משאבים** זהה למשמעות שלה במובאה זו?

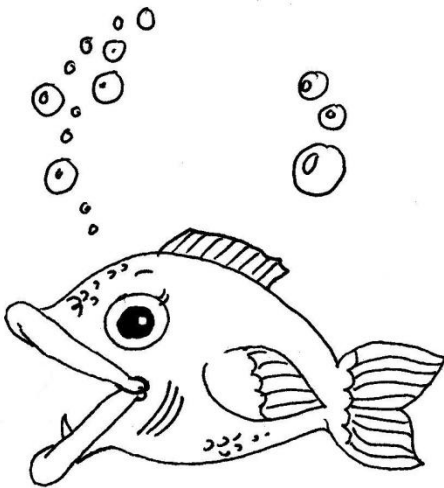
העתק למחברתך את התשובה הנכונה. (4 נקודות)

(1) מפעלי התעשייה באזור ים המלח פגעו במשאבים שבו.

(2) היכולת הטכנולוגית היא המשאב החשוב ביותר של מדינת ישראל.

(3) בגלל מחסור במשאבים לא הוחלפו המחשבים בבית הספר.

(4) ארגוני איכות הסביבה מתריעים על ניצול יתר של משאבי הטבע.

אוצר המילים והמשמעים - 8

11. המילה "שפה" מופיעה פעמים רבות במאמר.

לפניך הערך **שפה** ממילון אבן-שושן (2003) וממילון ההווה.

קרא את הערכים משני המילונים, וענה על הסעיפים א-ד שאחריהם.

מילון אבן-שושן

שִׁפְהָ ¹ [אוגריתית: שפת; אכדית: šaptu; ארמית: קִסְתָּא; ערבית: שפיה, שפיא] 1. כל אחד משני קפלי הקשור בקצות הפה מלמעלה ומלמטה: השפה העליונה והשפה התחתונה. זוג שפתים. וְהָיָה הָאֵל מְדַבֵּר עַל-לִבָּהּ, רַק שִׁפְתֶּיהָ נָעוּת וְקוֹלָהּ לֹא יִשְׁמָעַ (שמואל א א יג). "בחוט השני שפתותיו" (שיר השירים ד ג). "שפתו העליונה עודפת על התחתונה" (בכורות ז ה). 2. [בהשאלה] לשון, אוצר המילים שאדם משתמש בהן להבעת צרכיו: "אשר לא ישמעו איש שפת רעהו" (בראשית יא ו). "שפת כנען" (ישעיה יט ח). השפה העברית. שפות זרות. 3. קצה הפה בכלים [ובהרחבה:]: שולים, פאת דבר, שכל: "שפה לפי (של מעיל האפור) סביב לא יקרע" (שעשע לט כג). "שפת כוס" (מלכים א י כו). "שפת הקריצה הקיצנה" (סמות לו י). "שפה של טדין" (מקראות י ד). "שפתה של קדרה" (טבול יוס ג ג). "קלי-חרש שיש לו שלוש שפיות" (כלים ד ד). "שפת הבור" (טהרות י ו). 4. רצועת הפנים לארך החוף של ים, של ימה, של נהר וכי, וכן גם רצועת היבשה לארך הפנים של ים, של ימה, של נהר וכי: "הנני עומד על-שפת היאר" (בראשית מא י). "נכחול אשר על-שפת הים" (בראשית כב י). 5. שפם, שער הצומח על גבי השפה העליונה: "שפה (מתר לגלח) מציית לזרית... ובשפה המעפכת (את האכילה)" (מועד קטן יח.). [שפת, שפתים, שפתי- גם שפחות, שפחות [להוראה 1]; שפות, שפות' [להוראה 2]; שפיות' [להוראה 3, 5]

מילון ההווה

שִׁפְהָ ¹ [ג': שפת-, שפתי-, שפות, שפות-] לשון (שמדברים), מערכת המילים ודרכי הביטוי של עם; מערכת של סימני תקשורת, כגון: שפת המחשב; שפת החירשים; חוף; רצועת גבול בין המדרכה למיסקה של כביש; שוליים (של כוס או של סיר וכד'); אבן שפה היץ עשוי מאבן (או מבטון) מעל פני הכביש ומשמש גבול בין המדרכה למיסקה; שפת חלקות דברי חנופה <שפי>

שִׁפְהָ ² [ג': שפת-, שפתיים, שפתי- (בספרות גם שפיות-)] כל אחד משני החלקים הבשריים שבפתח הפה; מכאן: שפתי (לא: שפתי) (הגדה) שמקום חיתוכו בשפתיים, כגון ג; איש שפתיים פטפטן; בשפה רפה בחיסוס, בגמגום; לזות שפתיים לשון הרע, דיבה; מן השפה ולחוץ לא בכנות; מס שפתיים דברים שאדם (אישיות פוליטית וכד') אומר כדי לצאת כביכול ידי חובה במקום לנקוט פעולה ממשית; ערל שפתיים מגמגם; פושק שפתי פטפטן; שפתיים יישק הדברים נכונים וטובים, הדבר ראוי לשבח - קריאת התפילות <שפי>

א. העתק למחברתך מכל אחד מהמילונים את ההגדרה של המילה "שפה" המתאימה

למשמעותה במאמר. (2 נקודות)

ב. על פי מילון אבן-שושן, מהו היחס בין ההגדרות של המילה "שפה": הומונימי או פוליסמי? נמק את תשובתך. (2 נקודות)

ג. לפניך שלושה ביטויים:

(1) השפה האנגלית

(2) שפתיים סדוקות

(3) שפת הנחל

עיין בערך "שפה" במילון אבן-שושן, וציין מהי ההגדרה המתאימה למשמעות של

המילה "שפה" בכל אחד משלושת הביטויים. (3 נקודות)

ד. עיין בערך "שפה" בשני המילונים, והשווה ביניהם על פי שניים מן ההיבטים האלה:
מקור המילה (אטימולוגיה), פרטים דקדוקיים, המקור שממנו נלקחו המובאות.
(4 נקודות)

12. לפניך זוג מילים: סוף - שְׁלֵהי, ואחריו חמישה זוגות נוספים.
מבין חמשת זוגות המילים, העתק למחברתך את הזוגות שהיחס בין המילים בהם הוא
כמו היחס בין המילים סוף - שְׁלֵהי. (3 נקודות)

- געגועים - כיסופים
- הטריד - הזהיר
- סֶלַח - מַחֵל
- הציל - הושיע
- הכריע - היסס

(הגורם העיקרי שהביא לתחייתה של העברית כשפת דיבור בַּשְּׁלֵהי המאה ה-19 היה עלייתם לארץ-ישראל של צעירים חדורי תודעה ציונית.)

13. במשפטים שלפניך מופיע צירוף המילים שפה משותפת.
I. במאה ה-19 העברית לא הייתה השפה המשותפת של היהודים שחיו בארץ-ישראל ודיברו בעיקר יידיש ולדינו.

II. יש בינינו שפה משותפת, מפני שאנחנו מתעניינים באותם דברים.
העתק למחברתך את המשפט שהנאמר בו נכון. (3 נקודות)

- בשני המשפטים משמעות הצירוף היא הלשון שבה מדברים.
- בשני המשפטים משמעות הצירוף היא יחסי קרבה והבנה.
- במשפט הראשון משמעות הצירוף היא הלשון שבה מדברים, ואילו במשפט השני המשמעות היא יחסי קרבה והבנה.
- במשפט הראשון משמעות הצירוף היא יחסי קרבה והבנה, ואילו במשפט השני המשמעות היא הלשון שבה מדברים.

14. א. "הם ביקשו [...] להעניק לה צביון חדש על פי עקרונות תנועת ההשכלה"
(שורות 31-32 במאמר).

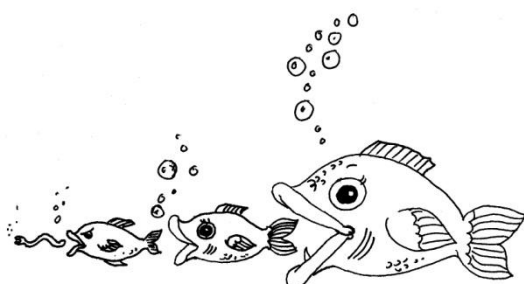
מהי משמעות המילה צביון בהקשר זה?
העתק למחברתך את התשובה הנכונה. (2 נקודות)

- כינוי
- עדכון
- אופי
- ביצוע

ב. "כעבור ארבע שנים הונחה אבן הפינה להקמת אוניברסיטה" (שורות 61-62 במאמר).

מהי משמעות הצירוף אבן הפינה בהקשר זה?
העתק למחברתך את התשובה הנכונה. (2 נקודות)

- יסוד
- גדר
- חומה
- תחום

אוצר המילים והמשמעים – 9

10. לפניך הערך **מקצוע**, כפי שהוא מוצג במילון **אבן שושן** (2003) ובמילון **רב מילים**. קרא את הערכים משני המילונים, וענה על שלושת הסעיפים א-ג שאחריהם. (סה"כ – 9 נקודות)

מילון רב מילים

מקצוע, מקצוע

1. משלח יד, ובייחוד כזה הדורש לימוד או התמחות; עיסוק שמתפרנסים ממנו, עבודה שאדם הוכשר לעסוק בה. – מה המקצוע שלך? – הוא רופא. • אבא שלה מהנדס במקצועו, אבל היום הוא עובד בתחום אחר. 2. שדה לימוד או שדה התמחות כלשהו; תחום מוגדר של לימודים או של התמחות הכלול בתוך תחום רחב ומקיף יותר. כדורסל, ריצה וקפיצה לגובה הם מקצועות ספורט. • תוכנית הלימודים של בית הספר כוללת מקצועות לימוד שונים, ובהם חשבון, לשון, תנ"ך, טבע, גיאוגרפיה ועוד. [מקצועות; ק.צ.ע.]
@ התמקצעות, התמקצעות, מקצוע, מקצועי, מקצועיות, מקצוען, מקצוענות, מקצועני

מקצוע, מקצוע

גיאומטריה צלע; קו ישר הנוצר ממפגש של שתי פאות של גוף הנדסי כלשהו. בקובייה יש 12 מקצועות. [מקצועות; ק.צ.ע.]

מילון אבן שושן

א. **מקצוע** י' [מן קצע] 1. סָנָה, זְוִית: "בֵּן עֲשֶׂה לְשָׁנֵיהֶם, לְשָׁנֵי הַמִּקְצֵעַ" (שמות לו כט). "וַיַּעֲבֹרְנִי אֶל-אַרְבַּעַת מִקְצְעֵי הַחֲצָר, וְהִנֵּה חֲצָר בַּמִּקְצֵעַ הַחֲצָר, חֲצָר בַּמִּקְצֵעַ הַחֲצָר" (יחזקאל מו כו). "הַסִּתְּחָתָה נְהִיגָה בַּמִּקְצֵעַ, בֵּין הַכֶּבֶשׂ לְמִזְבֵּחַ" (חמ"ד א ד). "אֶל עֶבֶר הַקִּיר, בַּמִּקְצֵעַ הָאֶפֶל" (ביאליק, המחמ"ד). "בַּמִּקְצֵעַ בֵּין הַתֵּבָה לַחֲלוֹן, בְּמִנְחָהוּ שֶׁל בֵּית-הַפֶּדֶרֶשׁ" (עגנון, אלו כט). 2. [בגופים הגדסים] צֶלַע, הַקוּ הַיָּשָׁר הַנוֹצֵר בַּמָּקוֹם הַפְּגִישָׁה שֶׁל שְׁמֵי פְּאוֹת: בְּקִבְצָהּ שְׁנֵים עָשָׂר מִקְצְעוֹת. – [מקצוע, מקצועות, מקצועות, מקצועות, גם מקצועים, מקצועי] ב. **מקצועי** י' [הרחבה מן א. מקצוע] 1. לְדַעַת אֲחֵרִים: מִן א. מִקְצָה בְּשֵׁנִי כְּחֵבֶל 1. פָּרָק, פְּרִשָׁה, עֲנָה, עֲנִין או נושא אֶחָד מִדְּבַר מְקִיף וְכוּלָּל: "הַרְוָעָה שִׁיחִכִּים יַעֲסֹק בְּדִינֵי-מִמּוֹנֹת, שָׂאִין לָךְ מִקְצֵעַ בַּתּוֹרָה גְּדוֹל מֵהֶן" (כבא בחרא י ח). "אֵלֹ שְׂמוֹנָה מִקְצְעֵי-תּוֹרָה, גּוֹפִי-הַלְכוֹת" (חוספא חגיגה א ט). "מִקְצֵעַ סְפָרוֹתֵי זֶה גְּדוֹל הוּא בְּכַמּוֹת וּבְאִיכוֹת" (ביאליק, לכיעסה של האגדה). תְּכֵנִית הַלְפִיזִים בְּבֵית הַסֵּפֶר מְחַלֶּקֶת לְמִקְצְעוֹת שׁוֹנִים: תְּנִיף, לְשׁוֹן, תִּשְׁבּוֹן, הַתְּעַמְלוֹת וְכוּ'. פְּלוֹנִי מְמַחָה בַּמִּקְצֵעַ הַרְדִּיו. 2. מְשַׁלַּח יָד, אֶמְנֹת שֶׁאֵדָם הִתְמַחָה בָּהּ או שֶׁהוּא עוֹסֵק בָּהּ לְפָנִסְתּוֹ: נְגִרוֹת, תִּיטוֹת, רְפוּאָה, הוֹרָאָה, פְּקִידוֹת – הֵם מִקְצְעוֹת. פְּלוֹנִי הוּא בָּעֵל מִקְצֵעַ מַעֲלָה. מָה מִקְצֹעֶךָ? – [מקצוע, מקצועות, מקצועות, גם מקצועים, מקצועי]

א. העתק ממילון רב מילים:

- (1) את ההגדרה של המילה "מקצוע" המתאימה לשורה 19 במאמר. (2 נקודות)
- (2) את ההגדרה של המילה "מקצוע" המתאימה לשורה 34 במאמר. (2 נקודות)

ב. איזו הגדרה של המילה "מקצוע" מופיעה במילון אבן שושן ואיננה מופיעה

במילון רב מילים, ומה אפשר ללמוד מכך על מה שמאפיין כל אחד ממילונים אלה? (3 נקודות)

- ג. העתק מאחד מן המילונים שלעיל הגדרה אחת הכוללת גם נרדפות וגם הגדרה קלסית. (2 נקודות)

11. "רק 30% מהבריטים מסוגלים לנהל שיחה בשפה זרה!" (שורה 46)
לפניך רשימת מילים וביטויים. העתק למחברתך את המילים / ביטויים שמקובל לצרף אליהם את הפועל "לנהל". (4 נקודות)
משא ומתן; יומן; מכתב; סיפור; שפה; דיון; לבוש; עסק; אורח חיים.

12. א. "שליטה באנגלית תעזור לילדים להשתלב בעתיד ב'כפר הגלובלי'." (על פי שורה 32)
מה המשמעות של הכינוי "כפר גלובלי" בהקשר זה?
העתק למחברתך את התשובה הנכונה. (2 נקודות)
- (1) יישובים קטנים הנמצאים במקומות שונים על פני הגלובוס.
 - (2) אזור תעשייה שיש בו ריכוז של מפעלי טכנולוגיה עילית (היי-טק).
 - (3) רשת מזון בין-לאומית שהסניפים שלה מפוזרים כיום בכל העולם.
 - (4) העולם כיום, שבו מידע יכול לעבור ממקום למקום במהירות.

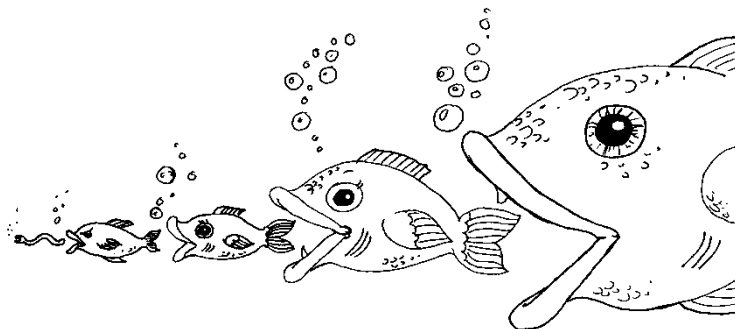
ב. "אם לימוד האנגלית יבוא על חשבון מקצועות לימוד אחרים בעברית,

- יצא שכרם של התלמידים בהפסדם." (שורות 33-34)
מהי משמעות הביטוי "יצא שכרו בהפסדו"?
העתק למחברתך את התשובה הנכונה. (2 נקודות)
- (1) הפסיד יותר ממה שהרוויח.
 - (2) מכיוון שהשקיע יותר – הרוויח.
 - (3) הרוויח יותר ממה שהפסיד.
 - (4) מכיוון שלא השקיע מספיק – הפסיד.

13. בקטע מופיעה המילה "משלבים" (שורה 28).
כיום השפעת האנגלית ניכרת גם בתחומים כגון טכנולוגיה וכלכלה, וכן במשלבים השונים של העברית – גם בעברית התקנית וגם בסלנג.

באיזה משפט מהמשפטים (1)-(4) שלפניך נכון להשתמש במילה **משלבים**?

- העתק למחברתך את המשפט הנכון. (4 נקודות)
- (1) רוב העולים החדשים דוברים כמה משלבים: רוסית או אמהרית וגם עברית.
 - (2) במסגרת השיעורים לחינוך גופני התלמידים נדרשים לטפס על משלבי הסולם.
 - (3) בסיפור זה המחבר אִפִּיין את הדמויות באמצעות שימוש במשלבי לשון שונים.
 - (4) בחינות המיון ללהקת המחול של בית הספר כוללות משלבים רבים.

אוצר המילים והמשמעים – 10

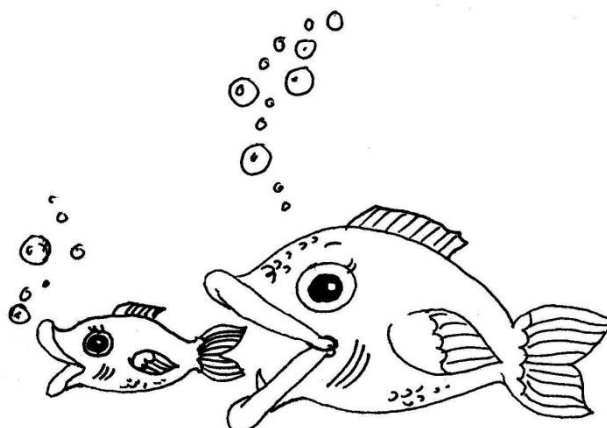
10. לפניך הערך **הַטְּבָעָה** ממילון **אבן שושן** (2003) וממילון **ההווה**. קרא את הערכים משני המילונים, וענה על הסעיפים א-ג שאחריהם.

מילון אבן-שושן	מילון ההווה
א. הַטְּבָעָה ^ח נ [טן א. טבע, הַטְּבִיעַ] טבוע, הַשְּׁקָעָה בחוף מים עד כדי טביעה: הַטְּבָעַת ספינות על ידי צוללת. טוֹפְפוֹדוֹ לַהַטְּבָעַת אֵיזוֹת מִלְחָמָה. – [הַטְּבָעַת, הַטְּבָעוֹת, הַטְּבָעוֹת־] הַטְּבָעָה ^ח נ [טן ב. טבע, הַטְּבִיעַ] 1. קביעת אותיות או צורות בולטות או שקועות: "המוכן ועומד הוא הרקע, המצע, סדרן-ההטבעה" (קלצקין, כתבים 152). הַטְּבָעַת סמל המדינה על מטבעות. 2. יציאת מטבעות. 3. תהליך שבו בעל חיים שעתה זה נולד נקשר לךמות הראשונה שהוא רואה. – [הַטְּבָעַת, הַטְּבָעוֹת, הַטְּבָעוֹת־]	הַטְּבָעָה (נ'; הטבעות (שם הפעולה של מְטַבֵּיעַ)) קביעת צורה על-ידי לחץ של דפוס; הריגה או השמדה על-ידי השקעה במים; יציאת מטבעות <טבע>

א. העתק ממילון אבן שושן את ההגדרה של המילה "הטבעה" המתאימה ביותר למשמעות המילים: "הוטבעו" (שורה 56 במאמר), "הטבעה" (שלב 4 בתרשים). (2 נקודות)

ב. העתק ממילון אבן שושן הגדרה שהיא על דרך ההגדרה ה"קלסית". (2 נקודות)

א. העתק ממילון אבן שושן את ההגדרה של המילה "הטבעה" המתאימה ביותר למשמעות המילים: "הוטבעו" (שורה 56 במאמר), "הטבעה" (שלב 4 בתרשים). (2 נקודות)

11. לפניך משפט ובו הביטוי **הטביע את חותמו**:

- הסופר הדגול **הטביע את חותמו** על חיי הרוח של המדינה.

באיזה מהמשפטים (1)-(4) שלפניך המשמעות של הביטוי **הטביע את חותמו** היא כמו במשפט הנתון?

העתק למחברתך את המשפט המתאים. (4 נקודות)

- (1) המנהל **הטביע את חותמו** על טופס אישור החופשה.
- (2) מכון התקנים **הטביע את חותמו** על המוצר.
- (3) השחיין **הטביע את חותמו** במים העמוקים.
- (4) האירוע האחרון **הטביע את חותמו** על חייו.

12. א. "פניהם של **שועי הארץ** הוטבעו על השטרות". (שורה 3)

מה פירוש הביטוי "שועי הארץ" על פי ההקשר במאמר?

העתק למחברתך את התשובה הנכונה. (2 נקודות)

- (1) מצילי הארץ
- (2) ילידי הארץ
- (3) מלכים קדומים
- (4) אנשים מכובדים

ב. "**הנפקת הכסף** הזה נעשתה בלחץ זמן". (שורה 48)

מה פירוש הביטוי "הנפקת הכסף" על פי ההקשר במאמר?

העתק למחברתך את התשובה הנכונה. (2 נקודות)

- (1) ייצור הכסף.
- (2) הפקדת הכסף.
- (3) גריסה של הכסף.
- (4) הורדת ערך הכסף.

13. בפסקה א במאמר נזכרות המילים **גאתה ודעכה**.

לפניך חמישה זוגות מילים. העתק למחברתך את הזוגות שהיחס בין המילים בהם הוא

כמו היחס בין המילים **גאתה – דעכה**. (3 נקודות)

- מאבד – מוצא
- הוטבע – הוחתם
- ערך – שווי
- קפדנית – רשלנית
- תרשים – איור

אוצר המילים והמשמעים – 11

8. לפניך הערך **אַתֶּר** ממילון **אבן-שושן** (2003) וממילון **רב-מילים**.
קרא את הערכים משני המילונים, וענה על שלושת הסעיפים א-ג שאחריהם.
(סה"כ – 10 נקודות)

מילון אבן-שושן	מילון רב-מילים
אַתֶּר, אַתֶּר ד' [ארמית: אַתֶּר (עורא ו ג), אַתֶּרֶא] ¹. מקום: "בְּכָל אֶתֶר" (זכח ט.). ². [בארכאולוגיה] מקום שְׁמֻצָּיִים בו שְׂרִידֵי יְשׁוּבָה קְדָמוֹן: החֲקָרִים עָרְכוּ חֲפִירוֹת בְּאַתֶּר הַחָדָשׁ. לִב הָאֶתֶרִים יְשׁוּמִים בְּמַפּוֹת הַמִּפְרָטוֹת. ³. [במשפטים ובאינטנט] מֶאֱגֵר (לִרְבִּי וּמִשְׁתַּנָּה) שֶׁל תְּכָנוֹת וּמִידָע הַמְטָקִים בְּכַתְּבַת מְסִמָּת בְּרִשָּׁת, בְּעֶקֶר בְּאִינְטֶרְנֵט. – [אַתֶּרֶ, אֶתֶרִים, אֶתֶרִי]	אתר, אתר שם ז' 1. מקום מסוים, ובעיקר שטח המשמש למטרה כלשהי; מקום שבו התרחש מאורע או אירוע מסוים. המדריך המליץ בפני התיירים על כמה אתרים שכדאי להם לבקר בהם, כגון המוזיאון הלאומי, בניין הפרלמנט וארמון המלכה. • ההור הגבוה הזה הוא אתר סקי ידוע. • אנשי חיל הים סימנו אתרי נחיתה על החוף, שאפשר להנחית עליהם כוחות ומטענים. 2. קיצור מקובל של 'אתר ארכיאולוגי'. העיר פומפי באיטליה היא אתר קדום שנחשף לאחר שכוסה לבה בהתפרצות הר געש. 3. ביולוגיה מקומו של גן על גבי הכרומוזום. האתר קובע פונקציה ביוכימית או מבטא תכונה מסוימת. 4. מאגר ממוחשב של תוכנה ומידע בתבניות שונות – תמליל, קול, תמונות וכד' – המוקם ומתוחזק על-ידי מוסד, ארגון, חברה מסחרית או אדם פרטי ברשת תקשורת ממוחשבת, כדוגמת 'אינטרנט'. לרוב הוא ממוקם במרכז מחשבים מסוים ועומד לרשות משתמשיה של אותה רשת המתחברים אליו לפי כתובתו הייחודית וכך יכולים לנצל את המידע, לפרוק ממנו תוכנות ואף לרכוש באמצעותו מוצרים. חברות רבות מאוד מקימות אתרים מתאימים עבורן באינטרנט. [אֶתֶרִים; אֶתֶר; אֶתֶרֶ].

- א. לפניך משפט מן המאמר:
"מורשת התרבות, כפי שהוגדרה באמנה, כוללת [...] מבנים ואתרים ייחודיים מבחינה היסטורית, אמנותית או מדעית". (שורות 7-8)
בחר ממילון רב-מילים את ההגדרה המתאימה ביותר למילה **אתרים** שבמשפט זה, ונמק את בחירתך. (2 נקודות)

- ב. השווה בין הערכים משני המילונים על פי שני קריטריונים שתבחר (ציין את הקריטריונים). (4 נקודות)

- ג. (1) העתק למחברתך את המשפטים שלפניך, והשלם בהם את המילה המתאימה:
אתר או מקום. (2 נקודות)
— מאיזה _____ אתה בארץ?
— הפארק הלאומי הוכרז כ _____ תיירות.
— נושא זה תופס _____ חשוב בדיון הציבורי.
— מסביב ל _____ הבנייה הוקמה גדר גבוהה ועליה שלט "סכנה".
(2) ציין את ההבדל במשמעות בין המילים **אתר** ו**מקום**. היעזר במשפטים שלעיל.
(2 נקודות)

9. לפניך שימוש בשם התואר "אנושי" / "אנושית" בשני הקשרים:

(1) גאונות היצירה **האנושית** (מקריטריון מס' 1 שברשימת הקריטריונים בעמוד 3).

(2) כל אדם, בכל מצב, זכאי ליחס **אנושי**.

בכל אחד מההקשרים קמך את המילה **אנושית** / **אנושי** במילה אחרת (או במספר

מילים), באופן שתשמר המשמעות שבהקשר. (2 נקודות)

10. במאמר מדובר על תקופות שיא ועל תקופות שפל בהיסטוריה של עכו.

א. מצא במאמר ביטוי אחד בעל משמעות דומה לביטוי **תקופת שיא**. (נקודה אחת)

ב. לפניך משפט מן המאמר המתאר מעבר מתקופת שיא לתקופת שפל:

"מעמדה של עכו הלך וירד, ומצבה הכלכלי הידרדר בד בבד עם דעיכת

האימפריה העותמאנית".

שנה את המשפט כך שיתאר מעבר מתקופת שפל לתקופת שיא.

(החלף את המילים הנדרשות). (2 נקודות)

11. ברשימת הקריטריונים (בעמוד 3) מצויים מילים וצירופים רבים המביעים ייחוד, בולטות,

העצמה.

א. ציין ארבעה צירופים או מילים כאלה. (2 נקודות)

ב. מהי, לדעתך, הסיבה לריבוי מילים וצירופים כאלה ב"הנחיות המעשיות ליישום

האמנה"? (2 נקודות)

12. א. "כלכלתה עשויה להיות מושתתת על ענף התיירות". (על פי שורות 44-45)

מהי המשמעות של צירוף המילים "להיות מושתתת" בהקשר זה?

העתק למחברתך את התשובה הנכונה. (נקודה אחת)

(1) להתבסס

(2) להתרחב

(3) להתקיים

(4) להשתנות

ב. "בתנאי שפרנסי העיר ישכילו לשמר את האותנטיות".

מהי המשמעות של המילה "ישכילו" בהקשר זה?

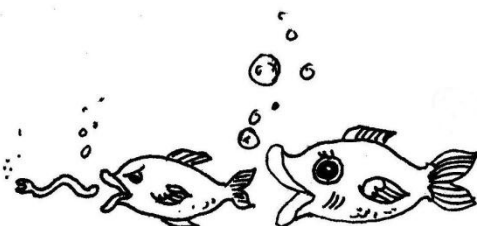
העתק למחברתך את התשובה הנכונה. (נקודה אחת)

(1) יציגו שיקולים

(2) ינהגו בתבונה

(3) ירכשו השכלה

(4) ילמדו על שימור

אוצר המילים והמשמעים – 12

11. לפניך הערך **אַקלים** ממילון ההווה וממילון רב-מילים.

קרא את הערכים משני המילונים, וענה על הסעיפים א-ג שאחריהם.

מילון ההווה

אַקלים [ו': אקלימים] כלל התופעות של מזג האוויר; (בהשאלה) אווירה, כגון: אקלים תרבותי «אקלם»

מילון רב-מילים

אַקלים אַקְלִים שם ז'

[מיוונית, דרך ערבית] 1. מכלול התנאים האטמוספריים במקום מסוים או באזור מסוים, כגון הלחות, כמות המשקעים והטמפרטורות. האקלים באירופה קר מן האקלים בארץ. • כנגד שורר אקלים מדברי – חם ויבש. 2. ההתייחסות הרווחת של אנשים לנושא מסוים, הרגשות הכלליים כלפי משהו. באקלים חברתי בארץ כיום יש סובלנות ופתיחות לרעיונות חדשים. [אַקְלִימִים] ⑩ אַקְלוּם, אַקְלִים, אַקְלִימִי, הַתְאָקְלָם, הַתְאָקְלִמוֹת, מְאָקְלָם (מאוקלם)

א. עיין בהגדרה 1 במילון רב-מילים.

הגדרה זו נעשית –

– על ידי תרגום

– באמצעות מילה נרדפת

– על דרך הניגוד

– באמצעות הגדרה קלסית

העתק את התשובה הנכונה, ונמק אותה. (2 נקודות)

ב. השווה בין הערך "אקלים" במילון ההווה לערך "אקלים" במילון רב-מילים על פי

שני קריטריונים שתבחר (ציין את הקריטריונים). תוכל להציג את דבריך בטבלה.

(4 נקודות)

ג. לפניך משפטים, ובהם המילה **אקלים**.

העתק למחברתך את המשפטים שבהם משמעות המילה **אקלים** דומה למשמעותה

במאמר. (3 נקודות)

– בישראל יש **אקלים** חברתי המאפשר קליטת עלייה.

– ה**אקלים** בישראל מקשה על עולים הבאים מארצות קרות.

– במחקרים רבים נבדקת השפעת ה**אקלים** הבית-ספרי על הלמידה.

– ה**אקלים** משפיע על הצמחייה ועל בעלי החיים.

12. א. "כדי למנוע הישנות מקרים כאלה החליטו הצרפתים להקים שירות מטאורולוגי".

(שורות 35-36)

מה משמעות המילה הישנות?

העתק למחברתך את התשובה הנכונה. (2 נקודות)

(1) התגברות

(2) ניסיון

(3) חזרה

(4) שינון

ב. "עם הקמת המדינה הועבר השירות 'על כרעיו ועל קרבו' לידי ממשלת ישראל".

(שורה 52)

מה פירוש המשפט: השירות הועבר "על כרעיו ועל קרבו"?

העתק למחברתך את התשובה הנכונה. (2 נקודות)

(1) השירות הועבר בהדרגה.

(2) השירות הועבר בשלמותו.

(3) השירות הועבר בחלקו.

(4) השירות הועבר במהירות.

13. א. הבא מן המאמר שלוש מילים (או צירופי מילים) הקשורות לשדה הסמנטי של

אקלים מדברי. (3 נקודות)

ב. מהי לדעתך הסיבה לשימוש במילים (או בצירופי מילים) אלה במאמר? (2 נקודות)

14. לפניך שבעה זוגות מילים.

העתק למחברתך את הזוגות המבטאים יחס של נו

עננים – עבים

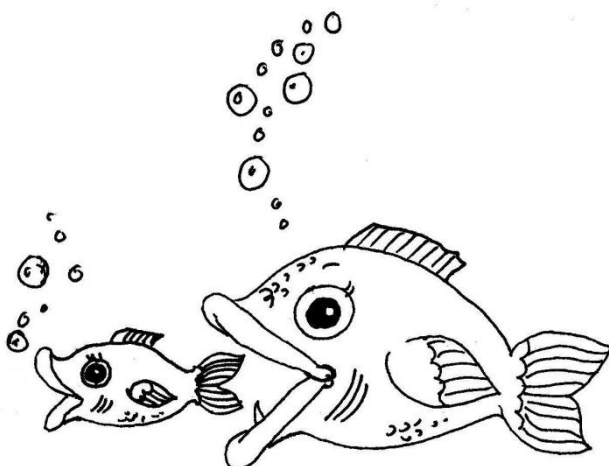
בהיר – מעונן

תענית – צום

שמש – חמה

תצפיות – נתונים

תחזית – אקלים

אוצר המילים והמשמעים – 13

10. לפניך הערך **מְשָׁאב** ממילון **אבן שושן** והערך **מְשָׁאָבִים** ממילון **רב-מילים**. קרא את הערכים משני המילונים, וענה על הסעיפים א-ד שאחריהם.

מילון אבן-שושן	מילון רב-מילים
מְשָׁאב ד' [מן שאב; רוח בייחוד הריבוי: מְשָׁאָבִים] 1. מקום שֶהְיוּעִים שואבים לתוכו מים להשקות את עֲדְרֵיהֶם: "מקול מחצצים בין מְשָׁאָבִים" (שופטים ה יא). 2. [בהשאלה] מקום שאִיכָה, מקור, עתודה, קֵלֶל האֲמָצְעִים העומדים לרשותו של אדם, של ארגון או של מדינה (אוצרות טבע, חֲמָרֵי גָלֶם, כֶּסֶפִים, הִשְׁגֵי רוּחַ ומִדַּע וְכו') (Resource): הָאֲנֻשֹׁת מחפשות דרכים לנצל מֵלֹא של מְשָׁאָבִי הַמְּזוּן שֶבְעוֹלֶם. הַמֶּאֱמָר דֵּן בְּמִשְׁאָבֵי הַתְּנוּעָה הַצִּיּוֹנִית וּבְמִנִּיעֶיהָ. מְשָׁאָבִים אֵינְטֶלֶקְטוּאֲלִיִּים של הָעָם. – [מְשָׁאָבִי, מְשָׁאָבִים, מְשָׁאָבִי]	משאבים מְשָׁאָבִים שם־דבר (צורת היחיד 'מְשָׁאָב' נדירה) 1. האמצעים ומקורות העושר העומדים לרשותם של מדינה או אזור, כגון אוצרות טבע, קרקע, כוח עבודה וכו'. בשל הגברת השימוש במי השקיה הולכים ומידלדלים משאבי המים. • המשק הישראלי מפנה משאבים הולכים וגדלים לפיתוחן של מערכות רווחה מקיפות. • ההון האנושי הוא המשאב היחיד כמעט שיש לנו, וככל שנשקיע בו נוכל להשיג בעתיד תמורה גבוהה יותר. 2. האמצעים העומדים לרשות מפעל או גוף עסקי, כגון הון, ציוד, חומרי גלם, כוח אדם וכו', ושבהם הוא יכול להשתמש; האמצעים הכספיים הדרושים לארגון למילוי תפקידו או למילוי משימה מוגדרת. לצערנו, המשאבים העומדים לרשות בית החולים מוגבלים ביותר. • אין בידינו המשאבים הדרושים למימון התוכנית. 3. מקורות, יתרונות או דברים בעלי ערך שניתן לנצלם. לקבוצות העילית בחברה יש מונופול על משאבים כגון עוצמה פוליטית, יוקרה, מידע וכו'. • אומתנו שואבת את כוחה, בין היתר, ממשאביה הרוחניים. [ש.א.ב.]

- א. איזו הגדרה ממילון אבן-שושן מתאימה ביותר למילה "משאב" שבמאמר? (נקודה אחת)
- ב. עיין בהגדרה מספר 3 במילון רב-מילים, ציין את סוג ההגדרה, ונמק את קביעתך. (3 נקודות)
- ג. הגדרה מספר 2 במילון אבן-שושן פותחת בהערה בסוגריים. מה אפשר ללמוד מהערה זו על המשמעות של המילה "משאב" היום? (2 נקודות)
- ד. עיין בערכים "משאב" ו"משאבים" בשני המילונים, והשווה ביניהם לפי שני פרטים דקדוקיים הכלולים בהם. (4 נקודות)

11. "הגוף הפרטי... נהנה מהרווחים" (שורות 12-13).

- א. לאיזה שדה סמנטי שייכת המילה "רווחים"? (נקודה אחת)
- ב. כתוב ארבעה צירופי מילים או מילים מן המאמר השייכים לשדה סמנטי זה. (2 נקודות)

12. א. "השימוש במילה "משאב" מבטא תפיסה כלכלית שנויה במחלוקת" (שורה 19).

מהי משמעות הביטוי "שנויה במחלוקת" במשפט זה?
העתק למחברתך את התשובה הנכונה. (נקודה אחת)

- (1) נתונה בוויכוח
- (2) מחולקת לשתיים
- (3) נתונה לשינויים
- (4) מוזרה ומשונה

ב. "כריתת יערות... מניבה רווח... מהפיתוח החקלאי בשטחים שבורא" (שורות 28-29).

מהי משמעות הצירוף "שטחים שבורא" במשפט זה?
העתק למחברתך את התשובה הנכונה. (נקודה אחת)

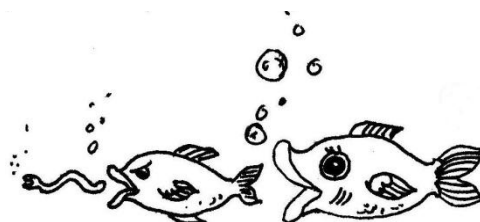
- (1) שטחים שניטעו בהם עצים חדשים.
- (2) שטחים שהעצים שבהם נכרתו.
- (3) שטחים שהעצים שבהם שוקמו.
- (4) שטחים שיש בהם יערות-עד.

13. א. הבא מן המאמר שני זוגות של מילים שהיחס בין המילים בכל זוג הוא יחס של ניגודיות. (2 נקודות)

ב. לפניך שלוש מילים וצירוף מילים. העתק אותם למחברתך, וציין ליד כל אחד מהם מילה נרדפת או מילה הקרובה לה במשמעות (מן המאמר או שלא מן המאמר).

(4 נקודות)

- (1) יתכלו (שורה 8)
- (2) השקפה (שורה 23)
- (3) רחבי ידיים (שורה 60)
- (4) להמירו (שורה 66)

אוצר המילים והמטמעים – 14

10. המילה **שפה** מופיעה פעמים רבות במאמר.

לפניך הערך **שפה** ממילון **אבן שושן** (2003) וממילון **רב-מילים**.

קרא את הערכים משני המילונים, וענה על הסעיפים א-ג שאחריהם.

מילון אבן-שושן

שָׁפָה נ' [אוגריתית: שפת; אכדית: šaptu; ארמית: ספתא; ערבית: שפ'ה, שפ'א] 1. כל אחד משני קפלי הקשר בקצות הפה מלמעלה ומלמטה: השפה העליונה והשפה התחתונה. זוג שפתים. "וחנה היא מדברת על-לבה, רק שפתיה נעות וקולה לא ישמע" (שמואל א א יג). "קחוט השני שפתותיו" (שיר השירים ד ג). "שפתו העליונה עודפת על התחתונה" (בכורות ז ה). 2. [בהשאלה] לשון, אוצר המלים שאדם משתמש בהן להבטת צרכיו: "אשר לא ישמעו איש שפת רעהו" (בראשית יא ז). "שפת כנען" (ישעיה יט יח). השפה העברית. שפות זרות. 3. קצה הפה בקלים [ובהרחבה]: שוליים, פאת דבר, שכל: "שפה לפיו (של מעיל האפור) סביב לא יקרע" (שמות לט כג). "שפת כוס" (מלכים א ז כו). "שפת היריעה הקיצנה" (שמות לו יז). "שפה של טדין" (מקראות י ד). "שפתה של קדרה" (טבל יוס ג ג). "כלי-חרש שיש לו שלוש שפיות" (כלים ד ד). "שפת הבור" (טהרות יו). 4. רצועת המים לארך החוף של ים, של ימה, של נהר וכו', וכן גם רצועת היבשה לארך המים של ים, של ימה, של נהר וכו': "הנני עמד על-שפת הים" (בראשית מא יז). "וכחול אשר על-שפת הים" (בראשית כב יז). 5. שפם, שער הצומח על גבי השפה העליונה: "שפה (מתר לגלח) מזוית לזוית... ובשפה המצבכת (את האכילה)" (מועד קטן יח). [שפת-, שפתים, שפתי-, שפתות, שפתות] [להוראה 1]; שפות, שפות- [להוראה 2]; שפיות [להוראה 3, 5]

מילון ההווה

שָׁפָה¹ [נ'; שפתי-, שפות-, שפות-, לשון (שמדברים), מערכת המילים ודרכי הביטוי של עם; מערכת של סימני תקשורת, כגון: שפת המחשב; שפת החירשים; חוף; רצועת גבול בין המדרכה למיסעה של כביש; שוליים (של כוס או של סיר וכד'); **אבן שפה** חיץ עשוי מאבן (או מבטון) מעל פני הכביש ומשמש גבול בין המדרכה למיסעה; **שפת חלקות** דברי חנופה <שפי>

שָׁפָה² [נ'; שפתי-, שפתיים, שפתי- (בספרות גם שפתות-)] כל אחד משני החלקים הבשריים שבפתח הפה; מכאן: **שפתי** (לא: שפתי) (הגדה) שמקום חיתוכו בשפתיים, כגון ב: **איש שפתיים** פטפטן; **בשפה רפה** בהיסוס, בגמגום; **לזות שפתיים** לשון הרע, דיבה; **מן השפה ולחוץ** לא בכנות; **מס שפתיים** דברים שאדם (אישיות פוליטית וכד') אומר כדי לצאת כביכול ידי חובה במקום לנקוט פעולה ממשית; **ערל שפתיים** מגמגם; **פושק שפתיו** פטפטן; **שפתיים יושק** הדברים נכונים וטובים, הדבר ראוי לשבח – קריאת התפעלות <שפי>

א. בחר ממילון אבן-שושן את ההגדרה של המילה **שפה** המתאימה למשמעותה במאמר.

נמק את בחירתך. (2 נקודות)

ב. עיין בהגדרה מספר 1 במילון רב-מילים, ציין את סוג ההגדרה, ונמק את קביעתך.

(2 נקודות)

ג. לפניך ארבעה צירופים:

(1) שפת האספרנטו

(2) שפות רשמיות

(3) מס שפתיים

(4) שפת הנחל

עיין בערך **שפה** במילון רב-מילים, וציין מהי ההגדרה המתאימה למשמעות של המילה

שפה בכל אחד מארבעת הביטויים. (4 נקודות)

ד. עיין בערך **שפה** בשני המילונים, והשווה ביניהם על פי שני היבטים: הפרטים

הדקדוקיים והמקור שממנו נלקחו הדוגמאות. (4 נקודות)

11. לפניך זוג צירופים: "שפה דבורה" – "שפה כתובה", ואחריו חמישה זוגות מילים. מבין חמשת זוגות המילים, העתק למחרתך את הזוגות שהיחס בין המילים בהם הוא כמו היחס בין הצירופים: שפה דבורה – שפה כתובה.

- פשטות – צמצום
- יתרונות – חסרונות
- שפה רשמית – שפה בין-לאומית
- בין-לאומי – גלובלי
- טבעי – מלאכותי

(2 נקודות)

12. "אוצר המילים קטן בהרבה..." (שורה 28).

א. לאיזה שדה סמנטי שייך הצירוף "אוצר מילים"? (נקודה אחת)

ב. העתק מן הטקסט שלושה צירופי מילים או מילים השייכים לשדה סמנטי זה. (2 נקודות)

13. "... תישאר האספרנטו נחלתו של ציבור משתמשים קטן" (שורות 45-46).

מהי משמעות הביטוי "נחלתו של ציבור משתמשים קטן" בהקשר זה?

העתק למחרתך את התשובה הנכונה. (2 נקודות)

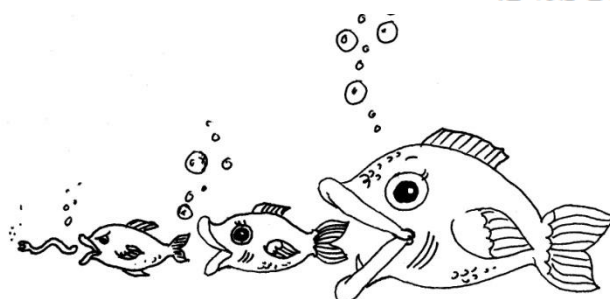
- (1) האספרנטו תהיה ביתו של ציבור משתמשים קטן.
- (2) האספרנטו תהיה שייכת לציבור משתמשים קטן.
- (3) האספרנטו תלווה ציבור משתמשים קטן.
- (4) האספרנטו תוריש נחלה לציבור משתמשים קטן.

14. שפה ניטרלית וקלה (שורה 48).

מהי משמעות הצירוף "שפה ניטרלית" לפי המאמר?

העתק למחרתך את התשובה הנכונה. (2 נקודות)

- (1) שפה טבעית.
- (2) שפה סוביקטיבית.
- (3) שפה שאין בה ביטויים רגשיים.
- (4) שפה שאינה שייכת ללאום מסוים.

אוצר המילים והמשמעים – 15

10. לפניך הערך **תקנה** ממילון **אבן-שושן** (2003) וממילון **רב-מילים**. קרא את הערכים משני המילונים, וענה על ארבעת הסעיפים א-ד שאחריהם.

מילון אבן-שושן

תִּקְנָה ^תנ [מן תקן, תקן] ו^ת תקון, תרופה לְדָבָר, מִלִּי חֲסָרוֹן. שְׁנוֹי לְטוֹבָה: "כָּלִי זָהָב... אֶף-עַל-פִּי שֶׁנִּשְׁכַּרְו יֵשׁ לָהֶם תִּקְנָה" (תנינה טו.). "תִּלְמִיד־חֶקֶם אֶף-עַל-פִּי שֶׁסָּרַח יֵשׁ לוֹ תִּקְנָה" (תנינה טו.). "רֹצֵחַ הָיָא בְּתִקְנַת בְּתֵה" (רמאי ג ו). אֵין תִּקְנָה לְאוֹתוֹ רָשָׁע. ²חֹק לְטוֹבַת הַצָּבוּר, רְפוּקָה: "מִשָּׁה רַבְּנֵי גִזֵּר כָּמָה גְּזֵרוֹת וְתִקֵּן כָּמָה תִּקְנוֹת" (שכח ל.). "וְזוֹ אַחַת מִתְּשָׁע תִּקְנוֹת שֶׁהַתִּקֵּין רַבִּין יוֹחָנָן בֶּן זַבְדִּי" (ראש השנה לא:). הַפֶּשֶׁטֶרֶה קִבְּעָה תִּקְנוֹת לְנִסְיָעָה בְּדִרְכֵּיהֶם. ³הַרְצָאָה, קָלָל: הוֹצִיעָה קִבְּעָה תִּקְנוֹת שׁוֹנוֹת. תִּקְנוֹת שֶׁל הַתְּנִיחוֹת. – [תִּקְנָה, תִּקְנוֹת, תִּקְנוֹת־תִּקְנוֹת]

מילון רב-מילים

תקנה תִּקְנָה שִׁמְכִי

1. הוראה שקובעת רשות של מדינה במסגרת הסמכויות שהוענקו לה על-פי החוק, והיא בגדר חקיקת משנה. המחוקק הראשי מסמך את המחוקק המשני להתקנת תקנות, בחנאי שלא יסתרו את החוק הראשי. • לרוב נדרש, כי התקנות תיחתמנה בידי הגוף המוסמך ותפורסמנה בעיתון הרשמי. • אחת מתקנות העידויה היא שאסור להרעיש בשעות הצהריים. 2. הוראה בעלת תוקף משפטי שהתקינו חכמי ההלכה או גורם דתי אחר בעל סמכות. אחת מתקנותיו הידועות של רבנו גרשום מאור הגולה היא איסור הביגמיה. 3. כלל, הוראה, בעיקר בנוגע להתנהגות נדרשת במוסד מסוים, בארגון מסוים וכד'. תלמידי בית הספר אמורים לעמוד בתקנות המשמעת הקיימות בו. 4. תיקון, שינוי לטובה (רווח בשלילה בצירופים כגון 'אין לו תקנה', 'ללא תקנה', 'חסר תקנה'). [תִּקְנוֹת; תִּקְנָה]

א. העתק ממילון **אבן-שושן** את ההגדרה שאינה למשמעות המילה "תקנה" במאמר (שורה 52). (2 נקודות)

ב. ציין על פי מילון **רב-מילים** שלושה פרטים דקדוקיים המובאים בערך. (3 נקודות)

ג. השווה בין הערכים משני המילונים על פי שני התבחינים (הקריטריונים) האלה: מקור הדוגמאות, סדר ההגדרות. (4 נקודות)

ד. בשני המילונים היחס בין ההגדרות בערך "תקנה" הוא יחס פוליסמי. הוכח קביעה זו על פי שני המילונים. (2 נקודות)

11. לפניך חמישה זוגות מילים.

העתק למחברתך רק את זוגות המילים שמתקיים בהם יחס של נגודות. (2 נקודות)

א. נייח – ניד

ב. רווחים – שכיחים

ג. מחריש (אזוניים) – צורם (לאזון)

ד. הפרה – ציות

ה. נאכפו – נכפו

12. א. "הוא ביצע את שיחת הטלפון הראשונה בלב מנהטן בניו-יורק, לנוכח עיניהם

ה**משתאות** של העוברים והשבים". (שורה 6-7)

מהי המשמעות של המילה "משתאות"?

העתק למחברתך את התשובה הנכונה. (2 נקודות)

(1) מצפות

(2) שואלות

(3) מתעכבות

(4) מופתעות

ב. "לפעמים בלהט השיחה ו**בלי משים** הם גם צועקים". (שורה 31)

מהי המשמעות של הביטוי "בלי משים"?

העתק למחברתך את התשובה הנכונה. (2 נקודות)

(1) בלי כל חשש

(2) בלי שיעירו להם

(3) בהיסח הדעת

(4) בתשומת לב

13. במאמר נעשה שימוש מרובה במילים מהשדה הסמנטי של חוק. מצא במאמר (משורה 40

ואילך) ארבע מילים השייכות לשדה זה (מלבד המילה "חוק"). (2 נקודות)

14. במאמר יש שימוש בלשון ציורית.

— הטלפונים הסלולריים נחשבים לאורחים בלתי רצויים. (על פי שורה 23)

— להתנהגות הקלוקלת הזו יש שורשים עמוקים. (שורה 36)

בחר באחד המשפטים, וכתוב לאיזה תחום הוא שייך, ולאיזה תחום הוא מועבר בהקשר

של המאמר. (2 נקודות)

אוצר המילים והמשמעים – 16

8. לפניך שני ערכים: **לאם ולאמי** ממילון אבן-שושן (2003).
קרא את שני הערכים, וענה על הסעיפים א-ד שאחריהם.

לְאָמִי, **לְאוּמִי** ת' [מן לאם] 1. השייך לאמה כל ה, שהוא נחלת הלאם או שהוא לפי רוח הלאם : מפעל לאמי. הבנק הלאמי. ביאליק המשורר הלאמי. המגן לאמי. תאטרון לאמי. דגל לאמי. ספרות לאמית. 2. חובב, עמו, חדור רגש נאמנות לעם ושאיפה לראותו ת פשי, עצמאי ומאשר : "אלה יוכיחוני, כי אינני לאמי" (יל"ג, שירה שלו). "פלטה נשמתו הלאמית אשר עוד נוֹתָה בּוֹ" (אחד העם, א). "החניך האישי, החברתי והלאמי" (ביאליק, הלכה ואגדה). 3. הטוען שעניני האמה בכללותה ק ודמים לעניני מעמד מסים או לעניני הפרט . – [לאמית, לאמיים, לאמיות]

לְאָם, לאום ז' [אכדית: li'mu אלף; אוגריתית: לאם גדור, עם; ערבית: לאם לחבר, להיות המוני] עם, אמה, קבוצ גדול של בני אדם המתקשרים ע ל מוצא אחד, על גורל משותף בתולדותיהם, ועל פי רב גם על לשון מדברת אחת ועל ארץ מושב עקרית אחת: "עבדוך עמים וישתחוו לך לאמים" (בראשית כז כט). "כל-הגוים נקבצו יחדו ויאספו לאמים" (ישעיה מג ט). "מי היה השב נזיר הלאמים" (ביאליק, על סף). "פועלי כל הלאמים, התאחדו!" (מסמות העובדים). "המוסד הרפואי פתוח לכל האזרחים בלי הבד ל דת ולאם" (מודעה). – [לאם-, לאמים, לאמי-]

א. "נפש בריאה בנוף בריא הייתה מטרה לאומית חינוכית". (שורות 35-36)
עיין בערך **לאומי**, והעתק את ההגדרה המתאימה למשמעות המילה 'לאומית' במשפט זה.
(2 נקודות)

ב. בהגדרה מספר 1 בערך **לאומי** מובאת הדוגמה: ביאליק המשורר הלאומי.
נמק מדוע נכללה הדוגמה בערך זה. בסס את תשובתך על המאמר. (2 נקודות)

ג. עיין בשני הערכים **לאום ולאומי**, וכתוב:
(1) מהו תפקיד המידע הנמסר בסוגריים המרובעים בראש כל ערך.
(2 נקודות)

(2) שני פרטים דקדוקיים המצוינים בכל ערך (סה"כ – ארבעה פרטים).
(2 נקודות)

(3) מה הם הרבדים הלשוניים שמהם לקוחות הדוגמאות בכל ערך. (2 נקודות)

ד. המילה **לאומי** מוצגת במילון כמילה פוליסמית.
הוכח קביעה זו על פי המילון. (2 נקודות)

9. מערכת החינוך בארץ-ישראל ביקשה להנחיל ערכים לתלמידיה. (על פי שורות 4-5)

באיזה משפט מתאים להשתמש בפועל מהשורש נ-ח-ל?

העתק למחברתך את התשובה הנכונה מבין ארבע האפשרויות שלפניך. (2 נקודות)

(1) המדריכה _____ לחניכים את רשימת הציד לטיול.

(2) המורה למתמטיקה _____ לתלמידים את פתרון התרגיל.

(3) המורים באולפנים _____ את הלשון העברית לאלפי עולים.

(4) צרפת מבקשת _____ לעצמה מעמד של מתוכת בסכסוך.

10. "על שערי מחברות מאותה תקופה התנוססו גם **דיוקנאות** של אישים חשובים".

(שורות 20-21)

מהי המשמעות של המילה "דיוקנאות"?

העתק למחברתך את התשובה הנכונה מבין ארבע האפשרויות שלפניך. (נקודה אחת)

(1) מעשי גבורה

(2) קורות חיים

(3) ציטוטים חשובים

(4) תמונות של פנים

11. "אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו" (מתוך הכיתוב בראש עמוד 3).

מהי המשמעות של משפט זה? העתק למחברתך את התשובה הנכונה מבין

ארבע האפשרויות שלפניך. (2 נקודות)

(1) אל תתווכח עם אדם שאינו במעמד שלך.

(2) אל תשפוט אדם כל עוד לא היית במצבו.

(3) אל תכעס על אדם לפני ששמעת את הסבריו.

(4) אל תדבר רעות על אדם שלא בנכחותו.

12. לפניך משפט מן המאמר ובו שני ביטויים ציוריים.

"גם נושאים שהיו נפוצים בשיח הציבורי... **מצאו את דרכם אל גב המחברת**". (שורות 25-26)

המר כל אחד מן הביטויים המודגשים במילה אחרת או בצירוף אחר, בלי להשתמש בלשון

ציורית ובלי לפגוע במשמעות המשפט. (2 נקודות)

13. לפניך כיתוב על מחברת שבולט בו השימוש ב**ניגודיות**.

"... לכן דע, אם תקנה סחורות מתוצרת חוץ, תגרום להרס היישוב. אם תקנה סחורות רק

מתוצרת הארץ, תעזור בבניין מולדתנו". (שורות 32-33)

העתק מכיתוב זה שני זוגות של מילים או ביטויים המבטאים יחס של ניגודיות.

(2 נקודות)

אָנער האַללעם וואַסמאַעס - 17

10. לפניך ערכים ממילון **אבן-שושן** (2003) וממילון **רב-מילים**.

קרא את הערכים משני המילונים, וענה על הסעיפים שאחריהם לפי ההוראות.

מילון אבן-שושן

אָח ז' [אכדית: aḫa; ארמית: אַח, אַחָא; ערבית: אח'] 1. בן
אָביו וְאָמּוֹ (בן אָבִיחַ וְאָמָּה): "וַיֵּאמֶר עַן אֶל־הֶבֶל אָחִי"
(בראשית ד ח). "הָלוֹא אָח עִשָׂו לְעֵקֶב" (מלאכי א ב). 2. קרוב,
בן לאותה מִשְׁפָּחָה או לאותו עַם: "וַיַּגְדֵּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל־
אָחִיו" (שמות ב יא). "תִּתְשָׂא לִי שְׁלוֹם מֵאִחִי בְּצִיּוֹן?" (ביאליק,
אל הצפור). 3. כנוי חֶבֶד או פְּנִית נִימוֹס לְקָרֹב, לְמִידָּד, לְרַעַ:
"אֶל־נָא, אָחִי, תִּרְעֶנּוּ" (בראשית יט ז). "צִירִי לִי עֵלֶיךָ, אָחִי
יְהוֹנָתָן" (שמואל ב א כו). "וּלְחַצְתִּיךָ אֶל־לֶכֶת, רַעִי, אָחִי הַטּוֹב"
(ביאליק, ביום קץ). 4. כנוי לְחֶבֶד בְּאֻדּוֹת מְסִימּוֹת: פְּלוֹנִי אָח
בְּאֻדָּת "בְּנֵי בְרִית". 5. מְטַפֵּל בְּחוּלִים בְּבֵית חוּלִים. 6.
בֶּמֶר או בֶּן מִנְזֵר אֶצֶל הַנוֹזְרִים: "בֶּמֶר אֶחָד מֵאִחֵי סֵן־
פֶּרְנָצִיקְסֵן" (יוסף הכהן, רבני היישוב). - [אָחָד או אָחִיר; אָחִי,
אָחִיר, אָחִי או אָחִירָה, אָחִיתָ, אָחִיתָ, אָחִינוּ, אָחִיכֶם, אָחִיכֶן,
אָחִיתֶם, אָחִיתֶן; אָחִי, אָחִי, אָחִי, אָחִי, אָחִי, אָחִי, אָחִי,
אָחִי, אָחִינוּ, אָחִיכֶם, אָחִיכֶן, אָחִיתֶם, אָחִיכֶן]

ב. **אָת** (מפּרִיט: עַת) תּוֹר, מִטָּן, מִתְּקֵן אֹ מְשִׁיר שְׁמֵעִירִים.
בּו גְּחִילִים לְחִמּוֹם הַחֲדָר: "הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל-הָאֵה" (יִרְמְיָה לֹכֵג).
- [אַח, אַחִים]

אָח [עֵרֵכִית: אַח'] [מִן לַעֲזֵר וְלִיגֹן בְּחִיקִי לְקִרְיָא הַטְּבָעִית] אָח, וְיִ: וְאַקְרָא אַל כָּל-תַּעֲבֹת רְעוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל" (חֻקָּא וְ

אָפּן אַזאַ

[illegible]

2000 100 2000

תגור לחימוס הבית באמצעות הבערת עצים בתוכו. בניו בדרך כלל כתוך הקיר, וממנו יוצאת ארובה שדרכה נפלט העשן אל מחוץ לבית. ישנו ליד האת והסתכלנו על ראש האדומה. [אחים; אח']

А

את־אח מילת קריאה

1. אויז איז קריאה המביעה צער, כאב, קוצר רוח וכד'. אחו הפסדתי את האוטובוס לכפר סבא • אחו תפסיק לשמוע לי בצמה. 2. הוי קריאה של שמחה או קריאה המציינת שמרצים ממשחו. אחו איזה יום יפה!

175

א. בפסקה ה במאמר הכותב מזכיר את המילה "אח".

יש תחומים אחדים שבהם יצירת הסלנג פעילה ביותר. תחום אחד הוא התחום של הבעת רגשות ראשוניים כמו כאב, הפתעה ושמחה, דוגמת מילות הקריאה "אוי ויי", "ייה אללה", "אח!". תחום קרוב אחר הוא מילים וביטויים

בחר באחד מהמילוניים והעתק ממנו הגדרה המתאימה למשמעות המילה בפסקה ה.

(2 נקודות)

ב. המילונים מציגים את המילה "אח" כמילה הומונימית. הוכח קביעה זו על פי

אחד מהמילונים. (2 נקודות)

ג. (1) השווה בין הערכים בשני המילונים (לא באמצעות טבלה) מהבחינות האלה:

– מקור המילה (אטימולוגיה)

– מקור הדוגמאות

(2 נקודות)

(2) מה אפשר ללמוד מן ההשוואה שערכת, על האופי של כל אחד מן המילונים?

(2 נקודות)

או

ד. המילה "אחי" נמצאת בראש הרשימה של מילות הסלנג הנפוצות ביותר בעשור האחרון.

בסלנג משתמשים במילה זו לצורך פנייה ידידותית גם לאדם זר, כפי שנראה

באיור שלפניך.

(1) העתק ממילון "רב-מילים" את ההגדרה של המילה "אח" הקרובה ביותר

במשמעותה לזו שבאיור. (2 נקודות)

(2) מה ההבדל בין המשלב הלשוני של המילה "אח" באיור ובין המשלב הלשוני של

ההגדרה שציינת בסעיף ד (1)? (2 נקודות)

11. א. "הסלנג פורה מאוד גם בתחום התכונות האנושיות" (שורה 31).

מהי משמעות המילה **פורה** בהקשר זה? (2 נקודות)

העתק למחברתך את התשובה הנכונה מבין ארבע האפשרויות שלפניך.

(1) שופע

(2) מוצלח

(3) משתלט

(4) מתחרה

ב. "חלק גדול מן המילים והביטויים שנוצרו במסגרת הצבאית הפכו לנחלת הסלנג

הישראלי" (שורות 58-59).

מהי משמעות הביטוי **הפכו לנחלת הסלנג הישראלי**? (2 נקודות)

העתק למחברתך את התשובה הנכונה מבין ארבע האפשרויות שלפניך.

(1) שינו את הסלנג הישראלי.

(2) תיארו את הסלנג הישראלי.

(3) התפתחו בסלנג הישראלי.

(4) השתמשו בסלנג הישראלי.

12. במאמר מוזכר הצירוף "להביע עמדה".

לפניך שבע מילים.

העתק מביניהן רק את המילים שמתאים לצרף לפניהן את הפועל **להביע**.

תקווה; החלטה; הסכמה; פעילות; הסתייגות; חלום; סיוע.

(3 נקודות)

13. לפניך חמישה זוגות מילים. העתק למחברתך רק את הזוגות שיש בהם יחס של **היכללות**.

(6 נקודות)

א. תקינות לשונית – סלנג

ב. רגש – כאב

ג. מבדח – מצחיק

ד. שפה – יידיש

ה. מסגרת חברתית – תנועת נוער

אוצר המילים והמשמעים – 18

8. לפניך הערך **זהות** ממילון **אבן-שושן** (2003) וממילון **רב-מילים***. קרא את הערכים משני המילונים, וענה על הסעיפים א-ג שאחריהם.

מילון אבן-שושן

זהות^ח נ [מן זהו] 1. שיון מחלט וגמור, היות זה עצמו, אידינטיטת: "אצל היונים שרדה זהות החיים והפיוט" (פרלמן, הר' רעיונות יט). זהות בהוראתם של השמות "ירח" ו"לכנה". 2. מי שמדבר בו: זהות הזוכה עדין אינה ידועה. נקבעה זהותו של הפושע. 3. כלל התכונות המיוחדות לאדם מסים או לקבוצת בני אדם: זהות יהודית. 4. [באלגברה] בטוי המביע שיון שאפשר ליחס בו לכל אות כל מספר שהוא בלא שישתנה השיון: הבטוי $[a+b=b+a]$ הוא זהות. – [זהות, זהות]

מילון רב-מילים

זהות זהות שם נ

5. התלכדותם של דברים נפרדים ושונים לכלל אחדות כך שנמנעת כל הבחנה ביניהם; היותם של שני דברים מובחנים דבר אחד במציאות. • תפיסתו של אריסטו את האדם כ"חיה פוליטית" פירושה כי קיימת אצלו זהות בין האדם לאזרח. 6. היות אחד, היות אותו הדבר עצמו (גם אם הוא עובר שינויים או נתפס באופנים שונים). רק על סמך הנחת זהות החומר ניתן להסביר את תופעת השינוי. 7. פסיכולוגיה א. האחדות הפנימית והרציפה של האישיות הנחוית כ"אני"; התפיסה הסובייקטיבית של האדם את עצמו כאינדיבידואל. יש מי שמחפש את זהותו בכל מיני חוגים ליוגה ולמדיטציה. ב. התפיסה הסובייקטיבית של אדם את עצמו כבעל תפקיד מוגדר. בעיות זהותה של האישה ומהותה של הנשיות עומדות במוקד השיח הנשי בימינו. 8. מתמטיקה משוואה המתקיימת לכל ערכי המשתנים שלה; שוויון. שכל מספר הבא במקום אחת האותיות שבו לא ישנה אותו. [זהות; ז.ה.י.]

1. כלל האפיונים וסימני ההיכר הייחודיים העושים אדם מסוים או דבר מסוים למי (או למה) שהוא ושבאמצעותם ניתן לזהותו מבלי להחליפו באחר. השודד כיסה את פניו במטפחת כדי להסתיר את זהותו. • המשטרה לא הצליחה עדיין לקבוע את זהותם של הרוצחים. • מספר הפרוטונים שבגרעין האטום הוא הקובע את זהותו. 2. כלל התכונות והתכנים היוצרים אצל האדם תחושת השתייכות לקבוצה מסוימת; כלל האפיונים וסימני ההיכר המייחדים קבוצה כזו ושבאמצעותם ניתן לזהות אדם כשייך אליה. המסגרת של הקהילה עוזרת לחבריה לשמור על הזהות היהודית. • לשואה נודע תפקיד מרכזי בזהותם המשותפת של הישראלים. • השתדלנו לא לדבר עברית כדי שלא תתגלה זהותנו. 3. קיומו של דמיון מושלם (מבחינת החומר, המהות, התכונות וכד') בין דברים נפרדים מאותו סוג. בין שני החומרים קיימת זהות מבחינה כימית. • רק לאחרונה נוצרה בנייהם זהות אינטרסים, והם החלו לשתף פעולה. 4. קיומם של שוויון או שקילות בתוכן או במשמעות בין מילים, טענות וכד'. ברוב המקרים של הכתובים במקרא יש זהות בין המושגים "עברים" ובני ישראל.

* מהערך זהות במילון רב-מילים הושמטו חלק מהדוגמאות.

א. העתק מכל מילון את ההגדרה המתאימה ביותר למשמעות המילה "זהות" בצירוף "זהות לאומית" שבשורה 11 במאמר. (נקודה אחת)

ב. השווה בין הערכים בשני המילונים (לא בטבלה) על פי התבחינים האלה:

(1) פרטים דקדוקיים

(2) רובד לשוני

(4 נקודות)

ג. לפניך שלושה משפטים, ובכל אחד מהם מודגשת המילה "זהות".
לאיזו הגדרה ממילון אבן-שושן מתאימה המילה "זהות" בכל משפט?
העתק למחברתך את המשפטים, וליד כל משפט רשום את מספר ההגדרה המתאימה מהמילון.

— ידוע כי לעולם אין זהות בין טביעות אצבעות של שני אנשים שונים.

— לשפה יש תפקיד מרכזי בגיבוש הזהות המיוחדת כל עם.

— תעודת הזהות היא מסמך מטעם משרד הפנים, הכולל את הפרטים המזהים של האדם הנושא אותה.

(6 נקודות)

9. לפניך משפט מן המאמר ובו מודגשים מילה וצירוף מילים.
הזיקה בין מדינת ישראל לעם היהודי בתפוצות הייתה אבן פינה במשנתו האידאולוגית של בן גוריון, והוא דבק בה כל העת. (שורות 36-37)

א. מבין המילים שלפניך, מהי המילה שהמשמעות שלה היא הקרובה ביותר למשמעות המילה זיקה במשפט הנתון? העתק למחברתך את התשובה הנכונה.

(1) קשירות

(2) תקשורת

(3) כושר

(4) קשר

(נקודה אחת)

ב. מהי משמעות הצירוף אבן פינה בהקשר של המשפט הנתון?
העתק למחברתך את התשובה הנכונה מבין ארבע האפשרויות שלפניך.

(1) רעיון משני

(2) יסוד ועיקר

(3) נדבך נוסף

(4) מפעל חיים

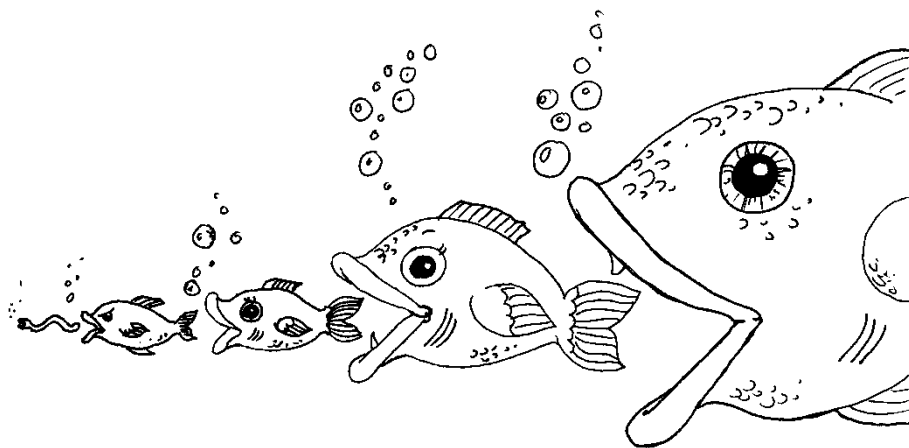
(נקודה אחת)

10. לפניך שלושה משפטים, ובכל אחד מהם מודגשת מילה.
- "אימוץ הלשון העברית והפיכתה ללשון דיבור עיקרית... הם המפתח..." (שורות 14-16)
 - "בן-גוריון רתם מאוחר יותר את האמצעים הממלכתיים של המדינה..." (שורה 25)
 - "בלשון העברית ראה בן-גוריון קניין משותף ודבק מלכד..." (שורה 44)
- א. ציין את האמצעי הלשוני-הרטורי המשותף למילים המודגשות במשפטים אלה.
(2 נקודות)

- ב. הסבר אמצעי לשוני זה על פי אחת המילים המודגשות. (2 נקודות)

11. לפניך משפט מדברי אליעזר בן-יהודה (הקטע הנלווה בעמוד 4):
- "ואיש כי יכחש באחד מהם, כופר בעיקר הלאומיות הוא!"**
- מבין המשפטים שלפניך, העתק את המשפט שהשמעות שלו היא הקרובה ביותר למשמעות של משפט זה. (2 נקודות)
- א. מי ששולל את אחד הדברים אינו מאמין במושג לאומיות.
 - ב. די שנכיר באחד הדברים כדי להבין מהי לאומיות.
 - ג. מי שכופר ברעיון הלאומיות, מאמין באחד הדברים.
 - ד. די שנדחה את רעיון הלאומיות, כדי שנאמין באחד הדברים.

12. לפניך משפט מן המאמר.
- "אלה יקבעו יותר מכל חוקה את ייעודה של המדינה ואת דמותה".** (שורה 39)
- מבין המשפטים שלפניך, באיזה משפט מתאים להשתמש במילה **ייעוד**:
העתק למחברתך את המשפט. (2 נקודות)
- א. הלשון העברית היא _____ משותף, המחבר בין כל חלקי העם היהודי בארץ ובתפוצות.
 - ב. בן-יהודה פעל באדיקות רבה ל _____ הדיבור העברי ביישוב היהודי.
 - ג. ה _____ של הלומדים עברית באולפן הוא לשלוט היטב בשפה העברית.
 - ד. חינוך לאור ערכי תרבות ישראל ולאור הישגי המדע הוא ה _____ של החינוך העברי.

המשד יבוא

לאה ישלח / קל וחומר בלשון

www.bagrut11.com